

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Horizontální spolupráce obcí ve vybraném regionu
(Mikroregion Sdružení Růže)**

Anna Mašková

© 2009 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Horizontální spolupráce obcí ve vybraném regionu (Mikroregion Sdružení Růže)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. dubna 2009

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. PhDr. Jaroslavu Čmejkovi, CSc., za odborné vedení a cenné rady a připomínky při zpracování této bakalářské práce.

Horizontální spolupráce obcí ve vybraném regionu (Mikroregion Sdružení Růže)

Cooperation of municipalities in a selected region (Micro-region Sdružení Růže)

Souhrn

Tato bakalářská práce pojednává o současných možnostech spolupráce obcí s cílem analyzovat jednotlivé formy a jejich využití v praxi. Jde o prozkoumání problematiky obcí v České republice, jejich postavení, hospodaření a možných forem spolupráce na základě platné legislativy. Práce se zaměřuje na mikroregion Sdružení Růže, charakteristiky území, sdružených obcí, členských organizací a zvolené formy spolupráce. Práce analyzuje činnost konkrétního sdružení a jeho rozvojovou strategii a z toho vyplývající společné projekty a aktivity.

Summary

This bachelor work discourses current possibilities of Municipality Cooperation with goal to analyze individual forms and their application in profession. It is about exploring problems of municipalities in the Czech Republic, their position, economy and possible forms of cooperation based on the legislature. The work is intent on the micro-region of Sdružení Růže, characterization of the territory, associated municipalities, member organizations and chosen forms of cooperation. The work analyzes activity of particular association and its developing strategy and consequent joint projects and activities.

Klíčová slova: spolupráce obcí, zákon o obcích, mikroregion, stanovy sdružení, rozvojová strategie, místní akční skupina

Key words: Cooperation of municipalities, The Municipalities Act, micro-region, Constitution of The Association, development strategy, local action group

Obsah

Obsah	6
1. Úvod.....	7
2. Cíl práce a metodika.....	8
3. Literární rešerše.....	9
3.1. Historie obecního zřízení	9
3.2. Obec a její legislativní vymezení	10
3.3 Působnost obcí	10
3.4 Hospodaření obcí	11
3.5 Problematika malých a příhraničních obcí.....	12
3.6 Spolupráce obcí a její vymezení	12
3.7 Financování spolupráce obcí.....	13
3.8 Dobrovolný svazek obcí.....	14
3.9 Smlouva ke splnění konkrétního úkolu.....	14
3.10 Společná právnická osoba.....	14
3.11 Spolupráce obcí s jinými subjekty	14
3.12 Mikroregion	15
3.13 Svaz měst a obcí České republiky (SMO ČR).....	15
3.14 Národní síť zdravých měst České republiky	16
3.15 Místní akční skupiny	16
3.16 Místní agenda 21	17
3.17 Přeshraniční impulzní centra.....	17
3.18 Euroregiony.....	18
4. Charakteristika obcí mikroregionu Sdružení Růže	19
4.1 Vymezení a charakteristika území	19
4.2 Členské obce	19
4.3 Členské organizace.....	25
5. Sdružení Růže – struktura, aktivity, projekty.....	27
5.1 Vznik Sdružení Růže	27
5.2 Struktura a stanovy Sdružení Růže	27
5.3 Hospodaření Sdružení Růže.....	29
5.4 Rozvojová strategie Sdružení Růže	29
5.5 Aktivity a projekty Sdružení Růže.....	30
5.6 Místní akční skupina Sdružení Růže.....	32
5.7 Impulzní přeshraniční centrum Sdružení Růže	33
6. Závěr	35
7. Seznam literatury	37
8. Přílohy.....	39

1. Úvod

Česká republika je jednou z evropských zemí, pro kterou je typický vysoký počet obcí a vysoký podíl obcí s malým počtem obyvatel. Tím dochází k rozdrobení obecní správy. Tento stav je na jedné straně znakem fungující demokracie, kdy se mnoho dříve administrativně sloučených obcí mohlo po obnovení obecního zřízení v roce 1990 osamostatnit. Na druhou stranu však růst počtu obcí s sebou přináší řadu problémů při výkonu veřejné správy a samosprávy. Velký podíl malých obcí se stává problematickým ve chvíli, kdy tyto obce nejsou schopny plnit své základní funkce a nemohou zajistit určitou úroveň poskytování veřejných služeb pro své občany a uspokojit tak jejich potřeby. Malé obce získaly právo rozhodovat samostatně, ale nemají stejné možnosti rozvoje jako velké obce.

Snahou představitelů obcí je zlepšit podmínky svých občanů a dosáhnout rozvoje území, proto chtějí řešit nepříznivou situaci. Jednou z možností je spolupracovat s jinou obcí, spojit se do většího celku za účelem koordinace společného postupu při řešení problémů a omezit tak působení některých negativních faktorů života v malých obcích. K tomu je zapotřebí legislativní rámec, který by obcím umožnil zvolit vhodnou spolupráci pro konkrétní cíl a účel. Nemělo by při tom docházet ke ztrátě autonomie jako v případě slučování obcí. Stát obcím umožňuje spolupráci zejména zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Spolupráce s obcemi v rámci Evropské unie je zakotvena v Evropské chartě územní samosprávy.

S tématem územní spolupráce obcí souvisí i reforma veřejné správy a úprava platné legislativy. Obecní problematika se stále řeší a o spolupráci obcí se mluví i v souvislosti s regionálním rozvojem. Výsledky se pak týkají většiny občanů. Tyto skutečnosti vedly i k napsání této bakalářské práce. Půjde v ní zejména o možnosti využití různých forem spolupráce obcí v praxi v rámci České republiky a o spolupráci přeshraniční. Na konkrétním příkladu mikroregionu Sdružení Růže se bakalářská práce pokusí ukázat příčiny vzniku regionálního sdružení, charakterizovat jej a analyzovat fungování a aktivity. Práce se dále zaměří na efektivnost zvolené formy spolupráce a její význam pro trvale udržitelný rozvoj a zkvalitnění života obyvatel v dané lokalitě.

2. Cíl práce a metodika

Cílem této bakalářské práce je analyzovat existující formy horizontální spolupráce obcí v České republice. Zároveň bude cílem zjistit, zda současná legislativa poskytuje dostatek prostoru pro rozvoj efektivní spolupráce obcí za účelem zlepšení podmínek života obyvatel zejména malých a příhraničních obcí a jak nabízené možnosti obce využívají. Na vybraném příkladu spolupráce obcí v mikroregionu Sdružení Růže se tato práce pokusí zhodnotit, jak je zvolená forma spolupráce efektivní, co hlavně působí na její rozvoj a fungování a zda je dostačující pro rozvoj území a odstranění některých problémů vyplývajících ze složitých podmínek malých a příhraničních obcí.

Z metodologického hlediska bude bakalářská práce založena na studiu dokumentů, platné legislativy, dokumentů orgánů územní veřejné správy i regionálních uskupení. Doplňující informace budou získány metodou polostandarizovaného rozhovoru s představiteli Sdružení Růže.

Bakalářská práce je rozdělena na osm kapitol, z nichž těžiště představuje 4. a 5. kapitola. Obecná část práce se bude zabývat problematikou rozvoje obcí se zaměřením na malé a příhraniční obce. Hlavní důraz bude kladen na legislativní vymezení současných forem meziobecní spolupráce a jejich využití. Čtvrtá kapitola bude charakterizovat celý mikroregion Sdružení Růže a jeho jednotlivé členské obce a právnické osoby. Pátá kapitola se zaměří na strukturu a konkrétní činnost Sdružení Růže. Klíčové zde budou aktivity sdružení a projekty zaměřené na řešení některých problémů mikroregionu. Pozornost bude věnována i činnosti Místní akční skupiny a Přeshraničního impulzního centra. Práce posoudí celkový význam činnosti sdružení na život v daném mikroregionu.

3. Literární rešerše

3.1. Historie obecního zřízení

Z historie víme, že počátek obecního zřízení se datuje od revolučních změn v roce 1848, kdy byla spolu s poddanstvím zrušena i vrchnostenská správa. Tehdy byla zavedena i územní samospráva na úrovni obcí. Tato se měnila v průběhu let a podléhala vlivu politických změn. Měnila se i možnost vlastního rozhodování obce v závislosti na platných zákonech a zřizovaných orgánech. Součástí zásadních změn po druhé světové válce bylo vytvoření krajských, okresních a místních (městských) národních výborů. Tato třístupňová soustava národních výborů nevytvářela žádoucí prostor pro racionální a kvalitní výkon státní správy a samosprávy v obcích. Následkem toho docházelo k nemožnosti rozvoje obce bez vlivu centra, ke zvyšování administrativní náročnosti, duplicitě ve výkonu některých činností a překrývání působnosti správních orgánů. Řídící a kontrolní pravomoc vlády ve vztahu k národním výborům zasahovala i do věcí, které měly být řešeny na místní úrovni bez zásahu centra.¹ Národní výbory v praxi působily jako orgány státní správy, ne jako samosprávné orgány, a byly podřízeny mechanismu vedoucí úlohy Komunistické strany Československa. V roce 1949 se změnilo administrativní členění státu. Spolu se zrušením zemského zřízení došlo k vytvoření 187 okresů a 13 krajů. Územně správní reforma v roce 1960 snížila počet okresů na 75 a počet krajů na 7.² Negativním faktorem rozvoje obcí bylo i postupné administrativní slučování obcí v sedmdesátých a osmdesátých letech, kde správu pro své spádové obce vykonávaly tzv. střediskové obce.

Významné změny přinesla reforma veřejné správy a územní samosprávy po roce 1990. Došlo k odstranění soustavy národních výborů a k obnovení obecního zřízení zákonem č. 367/1990 Sb., o obcích.³ Působnost národních výborů přešla na obce či okresní úřady, příp. na ústřední orgány. Státní správa byla oddělena od samosprávy a právně byla podložena možnost účasti občanů na rozhodování o vlastních obecních záležitostech. Obec se stala samostatným správním územním celkem a získala pravomoc vykonávání státní správy v nezbytném rozsahu, tzv. přenesenou působnost. Zákon upravil práva a povinnosti obcí, majetek a hospodaření s ním, vztah mezi obcemi a státem a obsah výkonu samosprávy.⁴ Důležitým prvkem se stalo i zaručení práva volného sdružování s jinými obcemi v zájmu dosažení společných cílů.⁵ Tyto změny zahájily proces decentralizace a uplatnění principu subsidiarity v České republice,⁶ tedy principu organizace demokratické společnosti, podle něhož společenství na základním stupni samostatně spravuje a obstarává své vlastní záležitosti a přenechává vyššímu společenství a v poslední instanci státu jen úkoly a působnosti, které přesahují jeho výkonové schopnosti a možnosti a zahrnují zároveň všeobecné zájmy. Stát zaručuje

¹ KALA, V., PŘIKRYL, J., VRANÝ, J. *Správa a samospráva obce*. Praha: Naše vojsko, 1992, s. 12.

² ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 31.

³ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*. Praha: ČZU v Praze, PEF, KHV, 2004, s. 26.

⁴ KALA, V., PŘIKRYL, J., VRANÝ, J. *Správa a samospráva obce*. Praha: Naše vojsko, 1992, celé znění zákona č. 367/1990 Sb. o obcích + příloha s. 90 – 108.

⁵ Tamtéž, s. 13.

⁶ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*. Praha: ČZU v Praze, PEF, KHV, 2004, s. 26.

autonomní sféru působnosti územním samosprávným jednotkám, zájmovým společenským sdružením a institucím.⁷

Reforma veřejné správy pokračovala i v dalších letech. Ovlivnilo ji i rozdělení federace na Českou a Slovenskou republiku v roce 1993. Docházelo postupně k rozdělování původně sloučených obcí. Kompetence a pravomoci ústředních orgánů státní správy byly zúženy a delegovány na nižší územní orgány a na orgány územní samosprávy. Cílem bylo vedle zkvalitnění výkonu státní správy také nalezení optimální míry decentralizace a dekoncentrace. V roce 1997 bylo rozhodnuto o podobě vyšších územních samosprávných celků, jimiž se na základě ústavního zákona č. 347 staly kraje. K vlastnímu krajskému zřízení se pak vztahovaly zákony č. 129, 130, 131 a 132 z roku 2000 a po krajských volbách v listopadu 2000 byly ustaveny orgány 13 krajů. Kraje začaly působit roku 2001 a měly stejně jako obce samostatnou i přenesenou působnost.⁸ V roce 2000 byl přijat i nový zákon o obecním zřízení (č. 128/2000 Sb.).

Druhou fází reformy územní veřejné správy bylo v roce 2002 ukončení činnosti okresních úřadů. Jejich působnosti byly přeneseny od 1. ledna 2003 na obce s rozšířenou působností, eventuelně na krajské úřady a orgány státní správy. Vedle posilování významu územních samosprávných celků vzrůstá také úloha regionálních útvarů, jež se často nekryjí s hranicemi administrativních celků. V České republice to jsou jednak venkovské mikroregiony, jednak rozsahem mnohem větší tzv. euroregiony, jež překračují i hranice států.⁹

3.2. Obec a její legislativní vymezení

Obec je podle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), který navázal na zákon č. 367 z roku 1990, základním územním samosprávným společenstvím občanů a veřejnoprávní korporací. Při realizaci svých pravomocí má povahu veřejného úřadu. Charakteristickými znaky obce jsou vlastní území, obyvatelstvo obce, vlastní majetek a vystupování v právních vztazích svým jménem. Obcemi jsou ty územní samosprávné celky, vymezené hranicí území obce, které měly statut obce ke dni účinnosti zákona o obcích č. 128/2000 Sb., a dále obce nově zřízené podle tohoto zákona.¹⁰ Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Kromě toho chrání též veřejný zájem vyjádřený v zákonech a jiných právních předpisech. Zatímco podle obecního zřízení se za obec pokládá jakékoliv sídlo, které má vlastní samosprávu, tedy i město, v běžné mluvě je obec téměř synonymem vesnice a protikladem města.¹¹

3.3 Působnost obcí

Zákon o obcích ve svých ustanoveních upravuje také působnost obcí. Pokud spravuje samostatně své záležitosti, jedná se o samostatnou působnost. Pokud vykonává státní správu, která je jí svěřena zákonem, hovoříme o přenesené působnosti. Pokud zvláštní

⁷ MATES, P., WOKOUN, R. a kol. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektum spol. s r.o., 2001, s. 102.

⁸ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*. Praha: ČZU v Praze, PEF, KHV, 2004, s. 26.

⁹ Tamtéž, s. 26 – 27.

¹⁰ KOUDELKA, Z. *Průvodce územní samosprávou po 1.1.2003*. Praha: Linde, 2003, s. 15.

¹¹ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 28.

zákon, který upravuje působnost obcí, nestanoví, že se jedná o přenesenou působnost, jde vždy o působnost samostatnou. Při své činnosti, která spadá do samostatného rozhodování, obec sleduje a hájí zájmy občanů žijících na území dané obce. V samostatné působnosti¹² zabezpečují obce pro své občany potřeby v oblasti bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku. Pro výkon samostatné působnosti mohou obce zakládat a zřizovat právnické osoby a organizační složky obce nebo mohou vzájemně spolupracovat se sousedními i jinými obcemi, pokud zákon nestanoví jinak. Obec v rámci samostatné působnosti spravuje své záležitosti samostatně a orgány státu nebo krajů mohou do její působnosti zasahovat jen, vyžadují-li to ochrana zákona a jen způsobem, který zákon stanoví. V případě přenesené působnosti¹³, tedy výkonu státní správy, je činnost vykonávána výkonnými orgány obce, které jsou při plnění těchto úkolů podřízeny a kontrolovány orgány státní správy nebo příslušným krajským úřadem. Obec v tomto případě jedná jménem státu a hájí zájmy občanů celého státu, i když jsou vykonávány ve správním obvodu obce. Tato pravomoc je významná přiblížením výkonu státní správy občanovi. Na výkon přenesené působnosti stát obcím pouze přispívá, tzn., že nekryje celkové náklady, které jim při výkonu vznikají. Proto pro některé činnosti, stanovené zákonem o obcích, mohou obce mezi sebou uzavřít tzv. veřejnoprávní smlouvu, která je určitou formou meziobecní spolupráce. Na jejím základě vykonává některé činnosti v rámci přenesené působnosti jedna obec i pro další obce, které jsou účastníky smlouvy. K uzavření takové smlouvy je potřeba souhlasu krajského úřadu.

3.4 Hospodaření obcí

Územně samosprávné celky v České republice hospodaří podle schváleného rozpočtu. Společně se státním rozpočtem a rozpočty státních fondů tvoří rozpočty krajů a obcí, případně dobrovolných svazků obcí, soustavu vzájemně propojených článků. Rozpočtový proces je upraven zákonem č. 250/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Pro sestavení návrhu rozpočtu je nutné vycházet ze zdrojů, kterými samosprávný celek disponuje. Rozpočet je tvořen příjmovou a výdajovou stranou. Příjmy se skládají z vlastních a dalších zdrojů. Strukturu vlastních zdrojů příjmů obcí tvoří sdílené daňové příjmy (daň z přidané hodnoty, daň z příjmu), výlučně daňové příjmy (daň z nemovitosti, daň z příjmu dle příslušnosti k obci, správní a místní poplatky), nedaňové příjmy (příjmy z vlastního podnikání, uživatelské poplatky, pokuty a penále, dary) a kapitálové příjmy (příjmy z emise komunálních obligací, příjmy z prodeje majetku). Příjmová stránka je doplněna dalšími zdroji, které tvoří investiční a neinvestiční dotace na konkrétní účel. Tyto jsou distribuovány prostřednictvím vyššího organizačního stupně – kraje.¹⁴ O dotace v rámci finanční pomoci EU k celkovému rozvoji územních samosprávných celků si mohou obce požádat prostřednictvím fondů EU. Výdaje obcí tvoří z větší části běžné výdaje. Patří sem úhrada výkonu státní správy, nákup zboží a služeb, energií, vody, neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím, platy a mzdy aj. Tyto dosahují přibližně dvou třetin celkových výdajů a podíl neustále roste. Zbývající třetinu tvoří kapitálové výdaje,

¹² KOUDELKA, Z. *Průvodce územní samosprávou po 1. 1. 2003*. Praha: Linde, 2003, s. 149: Hlava II zákona č. 128/2000 Sb. o obcích.

¹³ Tamtéž, s. 157 – 158: Hlava III zákona č. 128/2000 Sb. o obcích.

¹⁴ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. Praha: ČZU v Praze, PEF, 2007, s. 78 – 87.

ze kterých jsou financovány investiční akce, např. v oblasti školství, zdravotnictví, sociální péče, výstavby a obnovy bytového fondu.¹⁵

3.5 Problematika malých a příhraničních obcí

Česká republika je charakteristická svou sídelní roztržitostí s velkým množstvím malých venkovských obcí. V současnosti je tvořena 6 249 obcemi. Z toho je 1 591 obcí (více než 25 %) zařazeno do velikostní kategorie do 200 obyvatel. Obcí do 500 obyvatel je již 3 610 (tj. téměř 60 %). Obce do 1 000 obyvatel tvoří 4 917 obcí (téměř 80 %) a rozkládají se na více než 57 % území. Žije v nich přes 17 % celkové populace státu. Hranici 2 000 obyvatel nepřekročí 5 602 obcí, což je téměř 90 % z celkového počtu. Pro zajímavost lze uvést, že v téměř polovině evropských států vůbec neexistují obce s méně než tisíci obyvateli.¹⁶ Obce s malým počtem obyvatel mají své typické problémy se zajištěním veřejné správy. Jedná se hlavně o nedostatek finančních prostředků pro zajištění základních služeb pro své občany a zachování jejich určité životní úrovně, srovnatelné s většími obcemi, což je hlavně způsobeno nákladností služeb v kombinaci se způsobem přerozdělování daňových příjmů podle velikostních kategorií¹⁷ do místních rozpočtů. S tím souvisí obtížný přístup k úvěrům, nedostatek vlastních finančních zdrojů na spolufinancování projektů dotovaných státem i čerpání dotací ze strukturálních fondů EU.

Specifickou skupinou jsou obce v příhraničních oblastech. Tyto jsou charakteristické nižším osídlením v důsledku přírodních podmínek, zejména v horských oblastech, se složitějšími podmínkami pro život lidí. Dále je to možnost přeshraničních konfliktů a důsledky politických rozhodnutí (vystěhování německého obyvatelstva z příhraničí, záměrný útlum hospodářské aktivity v padesátých až osmdesátých letech a dlouhodobé uzavření hranic), které ovlivňují řidší osídlení. Charakteristiku příhraniční oblasti doplňuje nižší hospodářský potenciál, periferní poloha, nevyhovující dopravní obslužnost, vyšší nezaměstnanost a specifické typy nezákonné činnosti – pouliční prostituce, prodej zboží s falešným označením aj.¹⁸

Pro upřesnění je nutné uvést, že jmenované obce nemají jen své negativní stránky. Je mnoho pozitivního, kvůli čemu se má věnovat pozornost těmto obcím. Je všeobecně známé čisté životní prostředí, malá kriminalita, blízké vztahy mezi obyvateli aj. V těchto obcích existuje větší veřejná kontrola, neboť mezi zastupiteli a občany není velká vzdálenost a odtazitost jako v případě větších obcí a měst. Je zde mnohem snadnější komunikace a obyvatelé mají větší zájem o veřejné dění, tedy ideální prostředí pro spolupráci nejrůznějšího charakteru.

3.6 Spolupráce obcí a její vymezení

Určitou možností, jak řešit stávající problémy zejména malých a příhraničních obcí, které jsou neřešitelné pro jednotlivé obce, je spolupráce obcí. Důležitým předpokladem pro její vznik a rozvoj, kromě dobrovolného rozhodnutí obcí, je jasné a stabilní

¹⁵ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. Praha: ČZU v Praze, PEF, 2007, s. 88.

¹⁶ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 59.

¹⁷ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. Praha: ČZU v Praze, PEF, 2007, s. 81.

¹⁸ NETOLICKÝ, V. *Euroregiony*. Praha: VŠ finanční a správní, o.p.s., 2007, s. 7.

legislativní vymezení určité formy spolupráce. Nejdůležitějším je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, který v ustanovení § 46 umožňuje obcím vzájemnou spolupráci, a to při realizaci a plnění veřejnoprávních úkolů v rámci výkonu samostatné působnosti. Obce mohou uzavřít smlouvu ke splnění konkrétního úkolu, založit právnickou osobu nebo vytvořit dobrovolný svazek obcí. Tyto tři formy nepřipouští účast dalšího subjektu, kromě obcí. Zakládání právnických osob dvěma či více obcemi je upraveno obchodním zákoníkem – zákon č. 513/1991 Sb. Zákon č. 40/1964 - občanský zákoník upravuje zájmová sdružení právnických osob či smlouvy o sdružení. V tomto případě se jedná o zakládání euroregionů, sdružení obcí, místních akčních skupin, Svazu měst a obcí ČR a Národní síť zdravých měst. Obecně prospěšná společnost může vzniknout na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, upravuje zakládání občanských sdružení, konkrétně místních akčních skupin, které bývají mj. členy sdružení obcí.¹⁹ Dále je to zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, který dává právo obcím sdruženým v dobrovolných svazcích obcí zřizovat školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace. Spolupráci obcí podporuje i další právní předpis, kterým je zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Ten za příjemce podpory regionálního rozvoje považuje mimo jiné sdružení obcí, obce a jimi založené právnické osoby, jestliže požádají o podporu a předloží projekt, kterým má být realizováno opatření obsažené ve státním programu regionálního rozvoje. Zákon o obcích umožňuje v § 55 i spolupráci s obcemi jiných států a být členy mezinárodních sdružení místních orgánů a uzavírat s nimi smlouvy o vzájemné spolupráci. Stejně možnosti mají i svazky obcí, přičemž obsahem spolupráce mohou být jen ty činnosti, které jsou předmětem činnosti svazku obcí, který smlouvu o vzájemné spolupráci uzavřel. O spolupráci obce s jinými obcemi a její formou rozhoduje vždy zastupitelstvo obce.²⁰

Právo na spolupráci lze nalézt i v mezinárodních dokumentech, kdy je pro Českou republiku významný především čl. 10 Evropské charty místní samosprávy, který zakotvuje právo místních společenství vzájemně spolupracovat a sdružovat se, a to jak na úrovni vnitrostátní, tak i mezinárodní. Dalším významným mezinárodním dokumentem pro Českou republiku, zejména pro oblast přeshraniční spolupráce, je Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady.²¹

3.7 *Financování spolupráce obcí*

V této oblasti není jednoznačně stanoveno ani nelze vymezit, jakým způsobem má být spolupráce financována. Záleží na mnoha nejrůznějších faktorech, které zde působí. Mezi hlavní patří forma spolupráce a z ní vyplývající finanční nároky na činnost. Je rozdíl, jestli se např. jedná o krátkodobou spolupráci při jednorázové akci či dlouhodobou a stabilnější spolupráci na rozvoji území. Důležitá je také míra solidarity při financování, neboť ne každá obec má stejné finanční možnosti. Ovšem obecně lze říci, že náklady na činnost spolupráce obcí jsou kryty z vlastních zdrojů členů

¹⁹ GALVASOVÁ, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007, s. 28.

²⁰ KOUDELKA, Z. *Průvodce územní samosprávou po 1. 1. 2003*. Praha: Linde, 2003, s. 155.

²¹ FRUMAROVÁ, K. *Formy spolupráce obcí podle zákona o obcích*. In *Veřejná správa* 38/2002.

partnerství, které vznikají z pravidelných či vstupních členských příspěvků a příjmů z vlastní činnosti dané formy spolupráce, tedy výstupů činnosti a získané dotace.²²

3.8 Dobrovolný svazek obcí

Nejtypičtější a nejčastější formou spolupráce obcí podle zákona o obecním zřízení č. 128/2000 Sb. jsou dobrovolné svazky obcí. Jak vyplývá z názvu, členy tohoto svazku mohou být pouze obce. Tyto mohou vytvářet svazky obcí i vstupovat do svazků obcí již vytvořených. Svazek obcí je právnickou osobou. Předmětem činnosti jsou zejména úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury, požární ochrany, veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, cestovního ruchu, čistoty obce, sítí technického vybavení, dopravní obslužnosti, správy majetku aj. Přílohou smlouvy o vytvoření svazku obcí jsou jeho stanovy s podrobnými podmínkami činnosti svazku.²³ Svazky obcí slouží často jako základ pro jiné typy spolupráce. Jde zejména o místní akční skupiny a euroregiony. Svazky mohou vstoupit jako celek i do Národní sítě zdravých měst.²⁴

3.9 Smlouva ke splnění konkrétního úkolu

Tato forma spolupráce se poprvé objevila v zákoně č. 128/2000 Sb. Stala se druhou nejvíce využívanou formou spolupráce – týká se víc jak poloviny obcí. Smlouva ke splnění konkrétního úkolu může být uzavírána mezi dvěma či více obcemi na dobu určitou či neurčitou. Předmětem smlouvy je vždy zajištění konkrétního úkolu, jehož plnění přesahuje hranice obce a jeho společné plnění má význam i pro další obce. Zde nevzniká právnická osoba.

3.10 Společná právnická osoba

Zakládání těchto právnických osob se řídí podle obchodního zákoníku. Obce zakládají novou právnickou osobu – obchodní společnost (akciovou společnost, společnost s ručením omezeným) v těch případech, kdy společný úkol obcí vyžaduje stabilnější spolupráci. V praxi se jedná např. o teplárny, dopravní podniky, správu bytových domů, lesů apod. Každý z účastníků má ve společnosti určitý podíl, který představuje jeho účast ve společnosti, a z ní vyplývající práva a povinnosti. Společnost je zapsána v obchodním rejstříku, v případě ukončení činnosti končí jejím výmazem.²⁵

3.11 Spolupráce obcí s jinými subjekty

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb., § 54 pamatuje i na spolupráci mezi obcemi a právnickými osobami. Zde lze použít ustanovení občanského zákoníku o zájmových sdruženích právnických osob a o smlouvě o sdružení. Formou spolupráce může být zájmové sdružení právnických osob. Tato forma je využitelná pouze pro spolupráci obcí a právnických osob. Sdružení je pak právnickou osobou. Dále může vzniknout spolupráce na základě smlouvy o sdružení. Toto sdružení ovšem není právnickou

²² GALVASOVÁ, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007, s. 59 – 63.

²³ KOUDELKA, Z. *Průvodce územní samosprávou po 1. 1. 2003*. Praha: Linde, 2003, s. 153 – 154.

²⁴ GALVASOVÁ, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007, s. 29.

²⁵ Tamtéž, s. 31.

osobou a nemá právní subjektivitu.²⁶ Spolupráce obcí s jinými subjekty je využíváno především k trvalejší spolupráci na rozvoji území.

3.12 Mikroregion

Pojem mikroregion se v české legislativě nedefinuje, je využíván zejména v souvislosti s dotační politikou. Vznik mikroregionů podnítilo zejména Ministerstvo pro místní rozvoj, když vyhlásilo dotační pravidla pro získání finančních prostředků z Programu obnovy venkova,²⁷ který předpokládá participaci obyvatel venkova a různých sdružení při obnově jejich obce v souladu s místními tradicemi a je zaměřen na hospodářský rozvoj obcí, regionů, svazků obcí, stavební obnovu obytných a hospodářských objektů, obnovu a výstavbu občanské vybavenosti, technické infrastruktury a péči o krajinu.

Mikroregion je určitým typem regionu, který může, ale nemusí kopírovat administrativně správní územní členění. Může mít formu dobrovolného svazku obcí, to je nejčastější způsob, ale i zájmového sdružení obcí a právnických osob. Do mikroregionů se spojují obce, případně další subjekty, k realizaci společných projektů trvalejšího charakteru. Jedná se zejména o zajištění rozvoje cestovního ruchu, sportovního a kulturního vyžití, ochrany životního prostředí, budování infrastruktury, vodovodů, skládek aj. Často je důvodem zakládání mikroregionů snaha „dosáhnout“ na finanční prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie.²⁸ Před vstupem České republiky se jednalo např. o fondy pro předvstupní státy EU SAPARD a PHARE.²⁹ Podle údajů Ministerstva pro místní rozvoj je v současné době na území České republiky 648 mikroregionů. Tato forma spolupráce sehraává velkou úlohu v osamostatňování obcí a zapojuje se do ní stále více obcí, neboť samotné obce si význam a výhody velice dobře uvědomují a chtějí je využít.

3.13 Svaz měst a obcí České republiky (SMO ČR)

Členy SMO ČR mohou být pouze obce ve smyslu zákona o obcích. Základním cílem je hájit společné zájmy a práva obcí sdružených v tomto svazu a vytvářet jim podmínky pro řešení společných problémů. SMO ČR vytváří také podmínky pro integraci českých municipalit³⁰ do různých forem spolupráce v oblasti samosprávy a místní správy v Evropě a dalších zemích světa. SMO ČR spolupracuje s obdobnými svazy v jiných

²⁶ FRUMAROVÁ, K. *Formy spolupráce obcí podle zákona o obcích*. In Veřejná správa 39/2002.

²⁷ *Program obnovy venkova*, který navázal na Program obnovy vesnice z roku 1991 a 1998, zaměřený na podporu obyvatel venkova a samospráv venkovských obcí, aby se vlastními silami snažili o harmonický rozvoj zdravého životního prostředí, udržování přírodních a kulturních hodnot venkovské krajiny a rozvoj ekologicky nezávadného hospodářství. Cílem je podpora zpracování, aktualizace a případné realizace rozvojových programů především malých obcí sdružených v mikroregionálních uskupeních.

²⁸ ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 29.

²⁹ SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development - Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova) pro období 2000-2006, v ČR 2002-2003, zaměřený na stabilitu obyvatelstva, snížení nezaměstnanosti, rozvoj malých a středních podniků, lepší využívání místních zdrojů aj. O programu PHARE bude pojednáno v kapitole o přeshraniční spolupráci.

³⁰ KALA, V., PŘIKRYL, J., VRANÝ, J. *Správa a samospráva obce*. Praha: Naše vojsko, 1992, s. 17. Municipalita je zde vysvětlena jako určitá kategorie samosprávných územních jednotek, resp. činností a okolností, které se jich dotýkají. Jedná se vždy o nejnižší samosprávný stupeň, odlišný obsahem a rozsahem. V našich podmínkách ho lze ztotožnit s obcí jako sídelní jednotkou.

zemích a zajišťuje spolupráci mezi jednotlivými obcemi u nás a v zahraničí, například i v pomoci navázat vztahy v rámci spolupráce Partnerská města a obce.

3.14 Národní síť zdravých měst České republiky

V rámci tohoto zájmového sdružení právnických osob (obce, města a kraje) je poskytováno členům poradenství v oblasti spolupráce a výměny zkušeností a přístupu k finančním zdrojům – státním i evropským, včetně konzultací k přípravě projektů. Také přináší pomoc při zpracování strategie rozvoje nebo zprostředkování spolupráce s odbornými partnery v ČR i zahraničí. Důraz je kladen především na podporu kvality veřejné správy a kvalitu strategického plánování a řízení s ohledem na udržitelný rozvoj a podporu zdraví.³¹

3.15 Místní akční skupiny

U tohoto typu spolupráce se jedná o partnerství obcí či svazků obcí s různými subjekty v území, např. podnikateli, nestátními neziskovými organizacemi či neorganizovanými občany. Místní akční skupiny (dále jen MAS) vznikly v rámci iniciativy LEADER+³² Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a národního programu LEADER ČR. Nejčastější formou MAS je občanské sdružení. Dalšími formami jsou zájmová sdružení právnických osob a obecně prospěšné společnosti. Různé formy MAS se řídí odlišnými právními úpravami: občanská sdružení se řídí zákonem o sdružování občanů, zájmová sdružení jsou vázána občanským zákoníkem, pro obecně prospěšné společnosti je závazný zákon o obecně prospěšných společnostech. Základem je partnerská dohoda o hlavních cílech rozvoje venkovského regionu, společná příprava strategií a realizace projektů k jejich naplnění. Náplní této formy spolupráce bývá rozvoj vnitřního potenciálu regionu, podpora zavádění integrovaných strategií pro trvale udržitelný rozvoj, podpora přírodního a kulturního dědictví, upevnění ekonomického prostředí aj. Největší význam spolupráce metodou LEADER spočívá v propojení veřejného a soukromého sektoru, ve spolupráci různorodých partnerů, jejichž seskupením lze získat nemalé finanční prostředky na rozvoj venkova. MAS je vedle svazků obcí nejčastěji podporovanou formou spolupráce v rámci Programu rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013. Finanční zdroje alokované v tomto programu pochází z Evropského zemědělského garančního a podpůrného fondu. Podmínkami pro podporu je minimálně poloviční zastoupení soukromé sféry, stanovení povinných orgánů (manažer, výběrová komise, orgán pro přípravu Strategického plánu a jeho dozor nad realizací) a předložení Strategického plánu LEADER na stanovené období.³³

³¹ GALVASOVÁ, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007, s. 38

³² LEADER+ byla iniciativa EU realizovaná v členských zemích v programovém období 2000-2006, navazující na předchozí iniciativy LEADER, zejména na podporu venkova, zvyšování vzdělanosti a rekvalifikace, podpora cestovního ruchu aj.

³³ GALVASOVÁ, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007, s. 32 - 33 a 87 - 88.

3.16 Místní agenda 21

Tato specifická forma spolupráce je mezinárodní program zavádění zásad udržitelného rozvoje³⁴ na místní úrovni. Těžištěm činnosti je zapojování veřejnosti do plánování rozvoje obcí, měst a regionů. Místní agenda 21 (dále jen MA 21) je procesem, který zkvalitňováním výkonu veřejné správy, strategického plánování a využíváním všech dosažitelných poznatků o udržitelném rozvoji v různých oblastech zvyšuje kvalitu života obyvatel a směřuje k zodpovědnosti občanů za jejich životy i životy ostatních v prostoru a čase. Realizátory MA 21 mohou být města, obce a regiony registrované v Databázi MA 21. Kvalita MA 21 je hodnocena pomocí souboru jedenadvaceti kritérií. Toto může být podkladem pro hodnocení žádostí o granty EU, ČR nebo krajů, kde větší úspěch budou mít aktivní MA 21. K posouzení úspěšnosti slouží čtyři kvalitativní kategorie a jedna startovací. Zavádění principů MA 21 podporuje Národní síť Zdravých měst ČR.³⁵

3.17 Přeshraniční impulzní centra

Tato forma spolupráce se uskutečňuje mezi obcemi či svazky obcí s obcemi či svazky obcí jiného státu, který vymezuje i § 55 zákona o obcích. Jedná se o pilotní evropský program v oblasti spolupráce v regionech³⁶ podél příhraničních oblastí České republiky, Dolního Rakouska, Německa a Maďarska. Spolupráce se rozvíjí zejména v oblasti hospodářství, kultury, cestovního ruchu a v sociální oblasti. Finanční prostředky na činnost byly čerpány v začátku z dotací fondu PHARE CBC³⁷ na principu adicionality, tedy doplnění výdajů státního rozpočtu v dané oblasti, kdy se konečný příjemce dotace podílí určitým podílem finančních prostředků na rozpočtu akce, zpravidla 10 – 30 %. Toto platí pro veškeré akce financované v rámci strukturálních fondů EU. Dalším zdrojem financování jsou dotace z regionálních programů firmy Ecopulos a Dolnorakouské společnosti pro podporu příhraničí. Po vstupu České republiky do EU lze tuto formu spolupráce financovat také z iniciativy Evropského společenství INTERREG IIIA.³⁸ Maximální podíl dotací zde činí 75 % výše celkových způsobilých výdajů projektu s minimální mírou spolufinancování zajištěnou žadatelem ve výši 25 %

³⁴ GALVASOVÁ, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007, s. 34. Obecně přijatá definice pojmu „udržitelný rozvoj“ neexistuje. Zjednodušeně řečeno, jde o způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.

³⁵ Tamtéž, s. 34 - 35.

³⁶ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*. Praha: ČZU v Praze, PEF, KHV, 2004, s. 21: Region – z latinského „regio“ = hranice, světová strana, spravovaný kraj, v obecném významu menší územně ohraničené jednotky určitého většího prostorového nebo územního celku a s. 77: dle zákona o podpoře regionálního rozvoje je regionem územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona.

³⁷ NETOLICKÝ, V. *Euroregiony*. Praha: VŠ finanční a správní, o.p.s., 2007, s. 46 - 47: PHARE CBC (PHARE CROSSBORDER COOPERATION) je specifická forma programu PHARE pro přeshraniční spolupráci dle nařízení Evropské komise č. 1528/1994. Původní předvstupní program PHARE z roku 1989 byl určen pro Maďarsko a Polsko, pak byl rozšířen i pro další předvstupní státy EU. Poskytuje finanční pomoc formou nevratných grantů. Vrácení poskytnutých financí se vyžaduje pouze při nedodržení termínu a účelu použití.

³⁸ Tamtéž, s. 50: INTERREG IIIA z programového období 2000-2006 navazuje na iniciativu ES INTERREG pro financování projektů přeshraniční spolupráce členských zemí EU z let 1991-1993. Česká republika mohla čerpat až vstupem do EU v roce 2004.

při dodržení maximálně 5 % podílu prostředků ze státního rozpočtu.³⁹ Žadatel musí zajistit kompletní předfinancování. V období 2007–2013 bude možno využít k financování operačních programů Přeshraniční spolupráce.⁴⁰ Prostředky pochází z Evropského fondu regionálního rozvoje. Řídícím orgánem je zde Ministerstvo pro místní rozvoj, které navrhuje zásadní změnu v toku financí. Žadatelé by měli získávat finanční prostředky průběžně, nikoliv až po ukončení projektu, jak je tomu doposud.⁴¹

3.18 Euroregiony

Euroregiony jsou další formou přeshraniční spolupráce obcí a měst, které vymezuje zákon o obcích v § 55. Na rozdíl od předchozí formy spolupráce zasahuje mnohem větší zájmové území. Euroregiony vznikly v roce 1994 z iniciativy Evropské unie INTERREG jako zájmová sdružení právnických osob s právní subjektivitou nebo jako sdružení subjektů vzniklé na základě smlouvy bez právní subjektivity na větším území, které se nemusí krýt se správními územními celky. Euroregiony nejsou jednotné z pohledu právní formy, organizace či kompetencí, ale shodují se v některých bodech. Jsou stálé, mají vlastní identitu oddělenou od svých členů, vlastní správní, technické i finanční zdroje a vlastní vnitřní rozhodovací pravomoci. Orgány euroregionu nevytváří nové formy místní nebo regionální vlády, ale vytváří prostor pro vzájemnou komunikaci stávajících orgánů z veřejného a soukromého sektoru. V současné době existuje na území České republiky 13 euroregionů, z toho dvanáct je bez právní subjektivity. Vznik prvního euroregionu v roce 2003, poté dalších, a jejich další rozvoj byl podporován dotacemi z fondu PHARE CBC. Od roku 2004 byly finanční prostředky na činnost čerpány z iniciativy Evropského společenství INTERREG IIIA. Dalším zdrojem krytí činnosti jsou členské příspěvky, dotace na administraci z Fondů malých projektů, příjmy z poskytovaných služeb, prodeje zboží a výrobků, dary aj. V programovém období 2007-2013 může být činnost financována, stejně jako předchozí forma spolupráce, z operačních programů Přeshraniční spolupráce. Cíl a předmět činnosti euroregionů jsou podobné jako u Přeshraničních impulzních center. Jedná se o řešení společných problémů u hranic, zejména snaha o odstraňování nerovností a zlepšování životních podmínek v sociální oblasti, hospodářství, kultuře, cestovním ruchu, ochraně životního prostředí, vzdělávání, infrastruktury aj.⁴²

³⁹ NETOLICKÝ, V. *Euroregiony*. Praha: VŠ finanční a správní, o.p.s., 2007, s. 50 – 51.

⁴⁰ GALVASOVÁ, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007, s. 40 – 41.

⁴¹ NETOLICKÝ, V. *Euroregiony*. Praha: VŠ finanční a správní, o.p.s., 2007, s. 52.

⁴² MATES, P., WOKOUN, R. a kol. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektum spol. s r.o., 2001, s. 42 a

NETOLICKÝ, V. *Euroregiony*. Praha: VŠ finanční a správní, o.p.s., 2007, s. 14 -15, 26-27 a 49-55.

4. Charakteristika obcí mikroregionu Sdružení Růže

4.1 Vymezení a charakteristika území

Mikroregion Sdružení Růže se nachází na území Jihočeského kraje a je vymezen ucelenou částí území 23 obcí v okresech České Budějovice a Český Krumlov v jejich nejjižnější části. Zájmové území, shodné se součtem katastrálních území členských obcí (72 586 ha – viz tabulka dále), se rozkládá jižně od krajského města České Budějovice směrem k Českému Krumlovu a pokračuje až k hranicím s Rakouskem. Čtyři obce přímo sousedí s Rakouskem – Dolní Dvořiště, Pohorská Ves, Horní Stropnice, Nové Hradky (viz příloha). Většina obcí je zahrnuta pod okres České Budějovice, jen čtyři obce – Benešov nad Černou, Dolní Dvořiště, Malonty a Pohorská Ves – jsou územím okresu Český Krumlov. Mikroregion patří mezi regiony s méně příznivou periferní polohou v celostátním měřítku. Je to dáno větší vzdáleností od Pražské aglomerace jako rozvojového pólu České republiky. Pozitivní je relativně malá vzdálenost od větších a významnějších oblastí, jakými jsou Českobudějovická aglomerace, Českokrumlovsko a Třeboňsko. Problematickou na jedné straně a pozitivní z pohledu možnosti přeshraniční spolupráce je poloha při hranicích s Rakouskem.

Mikroregion Sdružení Růže je typickým venkovským regionem,⁴³ který je charakterizován nízkou hustotou zalidnění, převážným podílem obyvatelstva ve venkovských obcích, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství. Příhraniční oblasti jsou dodnes ovlivněny mj. odsunem velmi silné německé menšiny po II. světové válce a vymezením hraničního pásma podél hranic se všemi negativními dopady na osídlení a doosídlování. Hustota osídlení s podílem 40,93 obyvatel na 1 km² je velice podprůměrná v porovnání s krajským průměrem 62 obyvatel na 1 km². Průměrný věk obyvatelstva je 38,84 roku a příliš se neliší od krajského průměru 39,5. Trh práce v mikroregionu je ovlivněn vysokou vyjížděnkou za prací a podle dostupných údajů z roku 2003 se průměrně pohybuje nad 50 %. Ekonomická aktivita obyvatelstva dosahuje hodnoty 57,9%, celorepublikový průměr je 59,2 %. Celé území je charakteristické kvalitním životním prostředím, rozmanitostí krajiny rozkládající se v předhůří Šumavy, Novohradských a Slepických hor, Stropnické pahorkatiny a Třeboňské pánve. Nachází se zde chráněné krajinné oblasti a přírodní rezervace (Prales Hojná Voda, Žofínský prales, Tereziino údolí s vodopádem a rašeliniště Červené blato). Má velmi dobré vodní zdroje, rozsáhlé lesy v majetku obcí a dobré možnosti venkovské turistiky. Na území mikroregionu je vyznačena hustá síť cyklotras a turistických tras pro pěší s množstvím naučných stezek. Slabou stránkou mikroregionu, kromě polohy a charakteru území, je nevyhovující kvalita silniční sítě a nedostatečná infrastruktura.⁴⁴

4.2 Členské obce

Obce spojené v mikroregionu Sdružení Růže mají společné zájmy, řeší podobné problémy a jsou propojené společnými sociálními, kulturními i historickými aspekty. Leží na území bývalého panství šlechtického rodu pánů z Rožmberka, kteří měli v erb

⁴³ MATES, P., WOKOUN, R. a kol. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektum spol. s r.o., 2001, s. 160.

⁴⁴ Dokumenty Sdružení Růže. Dostupné: <http://www.sdruzeniruhe.cz>.

pětiletou růži. Odtud pochází název tohoto sdružení. Sdružení Růže v současnosti tvoří 23 obcí (viz tabulka níže). Většina z uvedených obcí jsou malými venkovskými obcemi, 19 obcí má méně než 2000 obyvatel, 14 z nich nedosahuje 1000 obyvatel a tři obce jsou městy – Borovany, Nové Hrady a Trhové Sviny. Nejvíce obyvatel – 4640 - mají Trhové Sviny, které jsou zároveň i oficiálním sídlem sdružení. Mezi 12 zakládajících členských obcí patří Borovany, Čížkrajice, Horní Stropnice, Jílovice, Kamenná, Ledenice, Nové Hrady, Olešnice, Slavče, Srubec, Trhové Sviny a Žár. V roce 2005 se sdružení rozšířilo o obce Benešov nad Černou, Ločenice, Malonty, Mladošovice, Ostrolovský Újezd, Petříkov, Pohorská Ves, Strážkovice a Svatý Ján nad Malší. Obce Dolní Dvořiště a Hranice se staly členy v roce 2007.⁴⁵

Charakteristiku jednotlivých členských obcí z hlediska počtu obyvatel, katastrální výměry a vybraných ukazatelů technické infrastruktury představí následující tabulka.

Tabulka č. 1: Charakteristika a infrastruktura členských obcí Sdružení Růže

	Název obce	Počet obyv.	Katastr. výměra (ha)	Pošta	Škola	Zdrav. zařízení	Kanalizace	Vodo-vod	Plyno-fikace
1	Benešov n. Černou	1116	5706	1	1	1	1	1	0
2	Borovany	3872	4233	1	1	1	1	1	1
3	Čížkrajice	276	900	0	0	0	0	0	0
4	Dolní Dvořiště	1247	8978	1	1	1	1	1	1
5	Horní Stropnice	1545	7997	1	1	1	1	1	1
6	Hranice	229	691	0	0	0	0	1	0
7	Jílovice	856	4431	1	1	1	1	1	0
8	Kamenná	254	1261	0	0	0	0	1	0
9	Ledenice	2100	3456	1	1	1	1	1	1
10	Ločenice	1586	559	1	0	1	0	1	0
11	Malonty	1044	6125	1	1	1	1	1	0
12	Mladošovice	275	1753	0	0	0	0	1	0
13	Nové Hrady	2620	6177	1	1	1	1	1	1
14	Olešnice	730	2357	1	1	0	1	1	0

⁴⁵ Dokumenty Sdružení Růže. Dostupné: <http://www.sdruzeniruze.cz>.

15	Ostrolovský Újezd	100	383	0	0	0	1	1	0
16	Petříkov	277	1939	0	0	0	0	0	0
17	Pohorská Ves	275	8123	1	0	1	1	1	0
18	Slavče	497	1625	1	0	0	1	1	0
19	Srubec	751	601	0	0	0	1	1	1
20	Strážkovice	335	1007	0	0	1	1	1	0
21	Svatý Ján nad Malší	355	1276	1	0	0	1	1	0
22	Trhové Sviny	4680	1500	1	1	1	1	1	1
23	Žár	329	1508	0	0	1	1	1	1
Celkem		25349	72586	14	10	13	17	21	8

Pramen: <http://mesta.obce.cz/zsu>, Strategie rozvoje mikroregionu Sdružení Růže a vlastní výpočty.

Dále si představíme jednotlivé obce podrobněji. Sídlem sdružení a největší obcí jsou **Trhové Sviny**. Jsou městem a zároveň obcí pověřenou řízením III. stupně a přirozeným centrem pro širokou spádovou oblast a dalších 13 místních částí. Jsou jimi obce Březí, Bukvice, Čerejov, Hrádek, Jedovary, Nežetice, Něchov, Otěvěk, Pěčín, Rankov, Todně, Třebíčko a Veselka. Obec má zřízenou mateřskou školu, základní školu a speciální základní školu. Střední školství je zastoupeno Gymnáziem, Střední odbornou školou a Středním odborným učilištěm. Obec je vybavena téměř veškerou občanskou vybaveností. Jedná se např. o polikliniku s ordinacemi obvodních a některých odborných lékařů, zubních lékařů, lékárnu, optiku, dům s pečovatelskou službou, o pobočky Komerční banky, České spořitelny a České pojišťovny, centrum pro volný čas Domeček a mateřské centrum, sportovní zázemí s halou, několika hřišti a tenisovými kurty, saunou, koupaliště, parkové prostory, ubytovací a restaurační služby, velkoplošnou prodejnu i maloobchod. Ve městě jsou nabízeny nejrůznější služby jako např. kadeřnictví, prodej a opravy vozidel, čerpací stanice, poskytování Internetu, masérské a kosmetické služby, řemeslnické práce apod. Kulturní zázemí najdou obyvatelé v Městském kulturním středisku s velkou knihovnou, kinosálem a klubovnou. V obci je několik výrobních podniků, z těch větších, které nabízí od 50 do 300 pracovních míst, lze jmenovat A. Schmied – optická výroba, GPN – strojírenská výroba, SPG – nástrojárna, Gama – zdravotnická výroba, Doppler CZ – výroba deštníků a čalounění. Nabídka pracovních míst není dostačující, obyvatelé města, stejně jako i z okolních obcí, řeší situaci dojížděním do Českých Budějovic. Dopravní obslužnost je na dobré úrovni, autobusová doprava funguje ze všech místních částí a navazuje přes Trhové Sviny do Českých Budějovic. Cílem turistů je na území obce zejména gotický kostel, budova radnice a zachované podloubí, poutní barokní kostel ve Staré Trojici, funkční technická památka Buškův hamr, různé sakrální a lidové stavby.

Druhým městem jsou **Borovany** s místními částmi Dvorec, Hluboká u Borovan, Radostice, Trocnov, Třebeč a Vrcov. V obci je zřízena mateřská škola a moderní

základní škola s bazénem, který slouží i veřejnosti. Dále zde fungují nezisková zařízení pro volný čas Borůvka a Nazaret. Obec disponuje několika hřišti, tenisovými kurty a tělocvičnami. Ve městě je zdravotnické středisko, dům s pečovatelskou službou, společenský sál, kino, knihovna, restaurační a ubytovací zařízení, maloobchodní prodejny a jsou nabízeny některé komunální služby, včetně služeb Poštovní spořitelny a České spořitelny. Výrobní podniky zastupují především Calofrig a Borges, které zpracovávají křemelinu, dále Stempel na výrobu razítek a Zemědělské obchodní družstvo. Významné pro celou oblast je soukromé rehabilitační centrum. Město provozuje spolu s další členskou obcí Ledenice regionální skládku Růžov. Z města je výhodné autobusové i vlakové spojení, s návazností na České Budějovice. Borovany mají několik historických památek, např. budovu zámku, gotický kostel a bývalý augustiánský klášter, přírodní areál s památníkem Jana Žižky z Trocnova a v blízkosti je národní přírodní rezervace Brouskův mlýn.

Třetím městem ve sdružení jsou **Nové Hrady** s místními částmi Byňov, Nakolice, Obora, Štiptoň, Údolí a Vyšné. Město má mateřskou a základní školu, zdravotnické středisko, lékárnu, pečovatelský dům pro seniory, společenský sál, kino, knihovnu, hotel, stravovací a ubytovací zařízení, obchody, různé služby soukromých podnikatelů, několik hřišť a tenisové kurty. Pro oblast jsou významné podniky HBSW Dobrá Voda, Jihočeské lesy, Motor-Jikov Group se strojírenskou výrobou, Petrův zdar – rybářství a chov drůbeže a Agama – hydraulické systémy. Z historických památek lze jmenovat empírový zámek, dnes využívaný Akademií věd ČR a Jihočeskou univerzitou, dále hrad s expozicí skla, klášter servitů, kostel, budova radnice, bývalá rezidence, dnes s lázeňskými a wellness službami, a Buquoyová hrobka. Na území obce se nachází přírodní rezervace Tereziino údolí s umělým vodopádem a gotická tvrz Cuknštejn. Město je významné hraničním přechodem Nové Hrady – Pyhrabruck, zejména pro rozvoj příhraniční spolupráce.

Velikostní kategorii obcí od 1000 do 2000 obyvatel zastupuje Benešov nad Černou, Dolní Dvořiště, Horní Stropnice, Ledenice, Ločenice a Malonty. **Benešov nad Černou** má dalších 12 místních částí – Černé Údolí, Daleké Popelice, Děkanské Skaliny, Dluhoště, Hartunkov, Klení, Kuří, Ličov, Pusté Skaliny, Valtěšov, Velké Skaliny a Velký Jindřichov. V obci se nachází mateřská a základní škola, několik obchodů, restaurací a několik podnikatelů poskytuje různé služby. K historickým budovám patří budova radnice a gotický kostel. Výrobní podniky zastupuje Bentex, čalounická a textilní výroba, a zemědělský podnik. Místní části byly téměř všechny hraničním pásmem, mají tudíž velmi zachovalé životní prostředí – v blízkosti se nachází prales Hojná Voda a Žofínský prales, ale na druhé straně velmi nevyhovující vybavenost, špatné komunikace a dopravní obslužnost. **Dolní Dvořiště** spolu s místními částmi Budákov, Jenín, Rybník, Rychnov nad Malší, Tichá, Trojany a Všeměřice se nachází u mezinárodní silnice a hraničního přechodu s Rakouskem, proto i podnikatelské aktivity využívají této výhodné polohy. V obci je mateřská a základní škola, zdravotnické středisko, směnárna, množství restauračních a ubytovacích zařízení, obchody, služby. Historickými budovami jsou radnice, farní kostel, poutní gotický kostel v Rychnově, Svatý Kámen, gotický kostel v Cetvinách a různé sakrální stavby. Na území obce se rozkládá přírodní rezervace Horní Malše. Život v této obci ovlivňuje specifický druh kriminality, jakým je pouliční prostituce, a problémy spojené s provozováním nočních

klubů či heren. **Horní Stropnice** spolu s místními částmi Bedřichov, Dlouhá Stropnice, Dobrá Voda, Hojná Voda, Humenice, Chlupatá Ves, Kunratice, Meziluzí, Olbramov, Paseky, Rychnov u Nových Hradů, Staré Hutě, Střeziměřice, Svébohy, Světví a Šejby jsou další obcí v příhraniční oblasti. Horní Stropnice je centrem podhůří Novohradských hor a v blízkosti hraničního přechodu Šejby – Harbach. V obci je mateřská a základní škola, obvodní lékař, několik obchodů, restaurací a ubytovacích zařízení, sál, knihovna, některé služby, sportovní hala a hřiště, koupaliště, muzeum, aj. Najdeme zde farní kostel, morový mariánský sloup a dominantu celé oblasti, barokní poutní kostel v Dobré Vodě. Turistickými cíli oblasti jsou Hojnovodský prales, Kuní a Kraví hora s rozhlednou a zvláštními skalními útvary. **Ledenice** a místní části Ohrazení, Ohrazeníčko, Růžov, Zaliny a Zborov mají 100 obyvatel nad počet 2000, ale svým charakterem odpovídají kategorii zvolené pro tento odstavec. V obci je mateřská i základní škola, obvodní lékař, knihovna, kulturní dům se sálem, kino, maloobchodní prodejny, některé služby, tělocvična, hřiště a tenisové kurty. Významným podnikem je Ledenický nábytek. Je zde celkem dobrá dopravní obslužnost, malá vzdálenost od Českých Budějovic a poloha v blízkosti CHKO Třeboňsko. **Ločenice** a místní část Nesměň nepatří nyní mezi příliš významné obce z hlediska historie či vlivu na okolí, když nejsou střediskovou obcí a přestože patří k těm větším obcím. Mají mateřskou školu, maloobchod, obvodního lékaře, kulturní dům se sálem, restauraci, některé služby a z větších podniků lze jmenovat Zemědělské družstvo Ločenice. Jejich poloha mezi Trhovými Sviny a Velešínem a rozhraními dvou bývalých okresů přináší obyvatelům sporné výhody. Obec **Malonty** se nachází na spodní hranici velikostní skupiny 1000 – 2000 obyvatel. Má mateřskou a základní školu, zdravotnické středisko, knihovnu, kulturní dům, restaurační zařízení, některé služby, několik hřišť a tenisový kurt. Jedinou historickou budovou je gotický kostel. Významným pro oblast je zemědělský podnik BEMAGRO. Malonty se nachází v blízkosti CHKO Blanský les a Novohradských hor.

Mezi obce s počtem od 500 do 1000 obyvatel patří Jílovice, Olešnice, Slavče a Srubec. **Jílovice** a jeho místní části Kramolín, Kojákovice, Lipnice a Šalmanovice mají na svém území mateřskou a základní školu, dům s pečovatelskou službou, knihovnu, tělocvičnu, hřiště, maloobchod a několik restauračních zařízení. Historickým objektem je gotický kostel. Významným podnikem je Konstanta s převážně zemědělskou výrobou. Jílovice mají železniční zastávku a autobusové spojení, což je z hlediska dopravní obslužnosti výhodné. Obec se nachází v blízkosti CHKO Třeboňsko, národní přírodní rezervace Červené blato s rašeliništi a Jiříkova údolí. Obec **Olešnice** má 2 další místní části, Bukovou a Lhotku. Na jejím území najdeme mateřskou a základní školu, knihovnu, sál, restaurační zařízení, maloobchod, tělocvičnu a hřiště. Historickými památkami jsou zde farní kostel a budova bývalého nevelkého zámku. V okolí je mnoho rybníků pro rybolov a jeden rekreační v části Lhotka. **Slavče** je bývalou střediskovou obcí a nadále zůstává centrem pro okolní místní části obce – Dobrkov, Dobrkovská Lhotka, Keblany, Lniště, Mohuřice a Záluží. Obec má mateřskou školu, knihovnu, fotbalové a dětské hřiště, tělocvičnu, restaurační zařízení, společenský sál ve třech částech a maloobchodní prodejny. Významné podniky v obci zastupují zemědělské družstvo, Jihočeské lesy - Grund a výroba oken Thermostar Záluží. Historickými objekty jsou novogotický kostel a několik sakrálních staveb. Na území obce se nachází Slepíčí hory s horou Kohout a přehradní nádrž v Dobrkovské Lhotce. Zvláštností v okolí jsou balvany se skalními mísami, spojované s keltskou minulostí. Všechny tři výše uvedené obce mají pouze

průměrnou dopravní obslužnost a napojení na Trhové Sviny. Výjimku tvoří poslední obec v této kategorii, a tou je **Srubec** s místní částí Pohůrka. Nachází se na předměstí Českých Budějovic a má spojení autobusovou a městskou hromadnou dopravou. Z polohy vyplývá i charakter obce, nerozvíjí se obchod ani služby, roste pouze bytová výstavba. V obci se nachází pouze maloobchod, knihovna a hřiště.

Poslední a nejpočetnější skupinou členských obcí Sdružení Růže jsou obce s počtem do 500 obyvatel. Tyto jsou typické nedostačující či žádnou občanskou vybaveností, bez základních služeb pro občany a nedostatečným autobusovým spojením. Patří sem Čížkrajice, Hranice, Kamenná, Mladošovice, Ostrolovský Újezd, Petříkov, Pohorská Ves, Strážkovice, Svatý Ján nad Malší a Žár. **Čížkrajice** a místní části Boršíkov, Chvalkov a Mezilesí patří mezi nejmenší obce, ale mají na svém území pečovatelský dům pro seniory, hřiště, tenisový kurt, dopravní hřiště, společenský sál, restauraci a knihovnu. Potřebnou další vybavenost mohou obyvatelé využívat v blízkých Trhových Svinech. Významným podnikem je zemědělské družstvo. V obci se dochovala vstupní starobylá brána z původního opevnění. **Hranice** a místní část Trpnouze má na svém území pouze obchod a restauraci. Obec využívá blízkosti města Nové Hrady. **Kamenná** s místními částmi Klačary a Kondrač leží na úpatí přírodního parku Novohradské hory. Má pouze knihovnu, maloobchod, společenský sál, restauraci a hřiště. Významným podnikem je zemědělské družstvo. Z historických objektů se zde nachází gotický kostel a sakrální stavby. Obec **Mladošovice** má na svém území knihovnu, maloobchodní prodejnu, kulturní dům se sálem, restauraci, hřiště a z historických památek gotický kostel a lidové stavby. Leží v blízkosti CHKO Třeboňsko. **Ostrolovský Újezd** je s počtem 100 obyvatel nejmenší obcí ve sdružení. Na svém území má pouze bývalý renesanční zámeček a budovu bývalého pivovaru, restauraci a hřiště. Pro potřeby obyvatel využívá blízkosti měst Trhové Sviny a Borovany. **Petříkov** a místní část Těšínov má knihovnu, malotřídku, společenský sál, restauraci, maloobchod a kromě autobusového spojení je zde i železniční zastávka. Nachází se v blízkosti přírodní rezervace Červené blato. **Pohorská Ves** s místními částmi Leopoldov, Lužnice a Pohoří na Šumavě patří svým územím do bývalého hraničního pásma a v Pohoří na Šumavě je i hraniční přechod pro pěší a cyklisty. Podle vzhledu obcí a špatného stavu budov a komunikací je vidět opravdu periferní poloha obce. Je zde špatná dopravní obslužnost. Na území obce je pouze maloobchod, restaurace a rychlé občerstvení. Předností a cílem turistů je Žofínský prales, přírodní památky Pohořské rašeliniště, prameniště Pohořského potoka a vodní nádrž s unikátním zbarvením vody díky rašelinovému podloží. **Strážkovice** a místní části Lomec a Řevnovice mají velmi výhodnou polohu oproti předchozí obci, leží na křižovatce hlavních silnic mezi Novými Hrady a Českými Budějovicemi a mezi Třeboní a Českým Krumlovem. Na jejich území najdeme společenský sál, velmi využívaný i pro okolní obce, maloobchod, restauraci a hřiště. Významnějším podnikem je zemědělské družstvo. **Svatý Ján nad Malší** a jeho místní části Chlum nad Malší a Sedlce patří k velmi se rozvíjejícím obcím, obec získala titul Vesnice roku. Najdeme zde mateřskou a základní školu, maloobchod, knihovnu, galerii, společenský sál, hřiště, restauraci, z historických památek gotický kostel. Obyvatelé využívají blízkosti větší obce Velešín. Nedaleko se nachází Římovská přehradní nádrž a několik sakrálních staveb. Tato obec je členem dalšího Svazku měst a obcí regionu Pomalší a je partnerskou obcí oblasti Grünbach. Poslední obcí této skupiny je **Žár** a místní části Božejov a Žumberk. Má mateřskou školu, knihovnu, maloobchod,

obvodního lékaře, několik pohostinských a ubytovacích zařízení a 3 hřiště. Na území obce se nachází jeden z nejstarších rybníků v Čechách sloužících k rybolovu, dříve i k rekreaci, s ostrovem uprostřed. Historickými památkami je bývalá opevněná ves Žumberk s gotickou tvrzí a expozicí lidového malovaného nábytku a gotický kostel. Pod tvrzí je obnovená přehradní nádrž. Významnými podniky v obci jsou SOHORS zaměřené na zemědělskou výrobu a ASB Grunland pro výrobu rašeliny. Žár leží na trase Nové Hrady – Trhové Sviny a má dobrou dopravní obslužnost.⁴⁶

Shrneme-li charakteristiku členských obcí, je vidět, že můžeme nalézt velký prostor pro rozvíjení spolupráce zejména v oblasti cestovního ruchu, neboť na území mikroregionu je mnoho kulturních a přírodních památek, k aktivitě je možné využít stávajících zařízení v obcích. Cílem spolupráce může být i nedostatečná vybavenost obcí, špatný stav budov, komunikací, udržování historických a technických památek apod.

4.3 Členské organizace

V mikroregionu Sdružení Růže, které je sdružením obcí a právnických osob, jsou kromě obcí zapojeny čtyři právnické organizace. Mezi ně patří Klášter Božího milosrdenství Nové Hrady, Novohradská občanská společnost, Rosa, o.p.s. a Sdružené lesy Ledenice a Borovany. **Klášter Božího milosrdenství** (též klášter servitů) má sídlo v Nových Hradech. Tento klášter slouží nejen svým řeholníkům, ale je pro širokou veřejnost duchovním zázemím a místem poskytujícím nejrůznější kulturní a vzdělávací akce a volnočasové aktivity. Jedná se např. o tematicky zaměřené výstavy, koncerty, přednášky, výuku cizích jazyků, rukodělné činnosti aj. Turistům poskytuje ubytování, půjčování kol a informační materiály. Klášter pořádá charitativní sbírky a pomáhá lidem v nouzi.

Dalším členem je občanské sdružení **Novohradská občanská společnost**, které sdružuje občany se společným zájmem propagovat Novohradskou oblast a posilovat základy občanské společnosti. Sdružení vzniklo v roce 1999 a členem mohou být fyzické osoby starší 10 let a právnické osoby, které souhlasí se stanovami a cíli sdružení. O přijetí rozhoduje na základě písemné přihlášky výbor sdružení. Za pomoci široké spolupráce s místními občany, samosprávou a podnikatelskými subjekty, sdružení realizuje kulturní, společenské a sportovní projekty. Z realizovaných akcí lze jmenovat vytvoření historicko-naučné cyklostezky Paměti Novohradska a vydání stejnojmenného průvodce či vydání publikace obsahující 27 naučných stezek v česko-rakouském příhraničí s názvem Stezky poznání a dále výstavu starých fotografií a dokumentů pod názvem Hledání novohradské historie. Novohradská občanská společnost je členem Sdružení Růže od roku 2001.

Rosa, o.p.s., jihočeská společnost pro ochranu přírody je obecně prospěšnou společností s převážně regionální působností. Vznikla v roce 1991 jako regionální informační centrum pro tehdejší organizace ochrany přírody. Hlavním cílem Rosy je přispívat k ochraně životního prostředí a přírody a napomáhat rozvoji trvale udržitelného života. Zaměřuje se zejména na preventivní péči o životní prostředí a na rozvíjení spolupráce mezi samosprávou a státní správou, výzkumným sektorem, veřejností i podnikatelskou

⁴⁶ Kapitola zpracována dle dokumentů Sdružení Růže. Dostupné: <http://www.sduzeniruze.cz>.

sférou. Provozuje např. ekologickou poradnu, environmentální knihovnu a videotéku, pořádá různé semináře a diskusní večery k aktuálním tématům, tematicky zaměřené exkurze, kurzy tvořivých řemesel, ekotrhy a vydává periodické i neperiodické publikace. Společnost realizuje vlastní projekty a podílí se na vytváření Programu rozvoje kraje.

Sdružené lesy Ledenice a Borovany jsou občanským sdružením zaměřeným na pomoc soukromým vlastníkům lesů. Stará se o pořádek v lesích, zalesňování, provádí zásahy v lesním porostu a od státu dostává na tuto činnost dotace. Mimo služeb pro vlastníky lesů se sdružení stará o zlepšování přírodního prostředí, budování lesních komunikací, meliorace a rozvoj turistiky. Svou činností sdružení zajišťuje odbornou péči o krajinný ráz.⁴⁷

Jak můžeme posoudit z výše uvedeného, Sdružení Růže spolupracuje se subjekty působícími v nejrůznějších oblastech a mající aktivity, které slouží k rozvoji kvality života obyvatel v dané lokalitě. Jsou jimi například turismus, ekologie, péče o krajinu, služby občanům či kultura a vzdělávání. Tyto organizace mohou poskytovat nejrůznější informace, prostory či pomoc při konání nejrůznějších akcí. Naopak tyto subjekty mohou získat podporu a pomoc například při vypracovávání žádostí o dotace a jiné finanční prostředky. Společným přístupem a rozhodováním o potřebných projektech mohou všechny zúčastněné subjekty nejlépe rozhodnout o zvolených prioritách pro celý mikroregion.

⁴⁷ Dokumenty Sdružení Růže. Dostupné: <http://www.sdruzeniruhe.cz>.

5. Sdružení Růže – struktura, aktivity, projekty

5.1 Vznik Sdružení Růže

Vzniku zájmového sdružení obcí a právnických osob Sdružení Růže předcházela řada společných akcí následných členů sdružení, tedy obcí regionu, které se účelově spojovaly pro jednotlivé cíle. K vlastnímu ustavení Sdružení Růže došlo na valné hromadě dne 13. dubna 1999 v Nových Hradech, kde byla zvolena pětičlenná rada sdružení a schváleny stanovy. Formu sdružení si představitelé obcí zvolili pro možnost efektivnější spolupráce, neboť na rozdíl od svazku obcí bylo možné spolupracovat s právnickými osobami působícími v mikroregionu a navíc je legislativa pro sdružení v oblasti rozhodování procedurálně méně svazující. Ve sdružení obcí a právnických osob viděli představitelé snazší cestu k účinnému řešení společných problémů na úrovni okresu a kraje. Bylo jednodušší vše řešit pod záštitou velké organizace. Navíc mikroregiony měly v Programu obnovy venkova větší šanci získat vyšší dotace s menší spoluúčastí. Nezanedbatelnou roli hrálo také administrativní a účetnické zajištění jednotlivých akcí ze strany sdružení.⁴⁸

5.2 Struktura a stanovy Sdružení Růže

Sdružení má vytvořené stanovy, které obsahují všechny povinné náležitosti, které jim předepisuje občanský zákoník v § 20 a má ustavené čtyři orgány, kterými jsou valná hromada, rada, předseda a místopředseda. Nejvyšším orgánem je **valná hromada**, tvořená statutárními orgány nebo jejich zplnomocněnými zástupci. Valná hromada rozhoduje o všech zásadních otázkách činnosti sdružení, zejména určuje jeho zaměření a činnosti, schvaluje projekty se spoluúčastí sdružení vyšší než 100 tis. Kč, stanovuje pravidla hospodaření, projednává a schvaluje zprávy o činnosti jednotlivých orgánů, jejichž členy volí a odvolává. Valná hromada stanoví či mění výši členských příspěvků. Mezi její kompetence patří i rozhodování o změně stanov sdružení či o jeho případném zrušení. Podle potřeby, zpravidla dvakrát do roka, je svolávána radou sdružení. Rada, případně předseda nebo místopředseda, jsou povinni svolat valnou hromadu, jestliže o to písemně požádá alespoň jedna pětina členů sdružení.

Výkonným orgánem je sedmičlenná **rada**, zvolená z řad statutárních orgánů nebo jejich zplnomocněných zástupců. Má předsedu, místopředsedu a pět členů, z nichž jeden je z obce s rozšířenou působností. Ostatní členové jsou zástupci malých obcí. Tím je zaručeno, že mají své zastoupení a jejich hlas má váhu. Úkolem rady je zejména zajišťování činnosti sdružení mezi zasedáními valné hromady, rozhodování o přijetí nových členů, hospodaření s majetkem podle pravidel stanovených valnou hromadou a nejméně jednou za rok musí vypracovat zprávu o činnosti a hospodaření sdružení. Tato je pak předložena valné hromadě ke schválení. Rada zasedá podle potřeby, nejméně jedenkrát za dva měsíce. Předseda nebo místopředseda jsou povinni zasedání svolat, jestliže o to požádá alespoň jedna pětina členů sdružení nebo jedna třetina členů rady.

Do kompetence rady patří také přijetí **tajemníka** pro výkon organizačních a dalších činností. Tajemník připravuje jednání rady a valné hromady a účastní se jich s hlasem

⁴⁸ Rozhovor s tajemníkem sdružení panem Janem Malíkem.

poradním. Zajišťuje administrativní činnost sdružení a řídí jeho další pracovníky. Tajemník sleduje další možnosti rozvoje, získává informace a zkušenosti na různých školeních a seminářích, samostudiem, diskutuje se všemi zúčastněnými subjekty. Jeho úkolem je co nejvíce zefektivnit a propagovat spolupráci, aby přinesla užitek všem subjektům. Hlavně díky jeho práci získává sdružení finanční prostředky. Jeho aktivity zcela odpovídají roli manažera, proto sdružení nemusí jeho funkci zřizovat samostatně.

Předseda a místopředseda jsou statutárními zástupci Sdružení Růže a ve svých kompetencích jsou oprávněni jednat jeho jménem. Mají právo disponovat s účtem sdružení. Sdružení má vytvořen kontrolní orgán, aby byla zajištěna větší transparentnost nakládání s rozpočtem, a tím je **revizní komise**. Tato sleduje hospodaření sdružení a alespoň jednou za rok předkládá zprávu valné hromadě. Pro vnější kontrolu hospodaření využívá sdružení služeb auditora.

Ve stanovách sdružení je vymezen i **předmět činnosti**, kterým je ochrana společných zájmů, zmnožení sil a prostředků při prosazování záměrů přesahujících svým rozsahem a významem každý účastnický subjekt, společný postup při územním plánování a při obnově historického rázu obcí a jako uskutečňování záměrů a naplňování zájmů, které výrazněji ovlivní kvalitu života obyvatel členských obcí. Výslovně uvedené je také oprávnění zakládat samostatně, nebo s dalšími účastníky, podnikatelské a nepodnikatelské subjekty podle platných právních norem.⁴⁹ Důležitým bodem je i to, že za předmět činnosti se považují takové akce a aktivity, které se z objektivních důvodů netýkají všech členských subjektů, ale jsou v souladu se zájmy a záměry sdružení. Tímto sdružení předchází případným sporům při výběru prioritních akcí, kdy by členské obce nepodpořily realizaci projektů, ze kterých nemají přímý užitek.

Stanovy rovněž určují **členství** ve sdružení, které je určeno pouze obcím a právnickým osobám se sídlem nebo působností na území mikroregionu. Vzniká na základě rozhodnutí o přijetí radou nebo valnou hromadou. Zánik členství může být buď vystoupením na základě oznámení člena, nebo jeho vyloučením pro jednání, které je v hrubém rozporu s cíli sdružení. Podle informací představitelů sdružení však k tomu ještě nikdy nedošlo. **Právem** členů sdružení je účastnit se jednání valné hromady, sledovat jednání rady, navrhnout kandidáty do jeho volených orgánů, volit členy orgánů sdružení a předkládat jim různé návrhy týkající se jeho činnosti. **Povinností** členů je hradit členské příspěvky, vyvíjet činnost v souladu s cíli sdružení a informovat ho o svých aktivitách, poznatcích a zkušenostech majících souvislost s předmětem jeho činnosti. V **pravidlech pro hlasování orgánů** sdružení je stanoveno, že valná hromada i rada je usnášeníschopná, pokud jsou na jejich zasedání přítomny statutární orgány nadpoloviční většiny všech členů sdružení. Usnesení valné hromady i rady je přijato, jestliže se pro jeho přijetí vyslovila nadpoloviční většina přítomných členů. V případě zvláště závažných rozhodnutí, jakým je např. vyloučení člena, změna stanov a členských příspěvků, je ve valné hromadě souhlasu alespoň dvou třetin hlasů všech členů sdružení. Snaha o rychlé a flexibilní rozhodování vedla k tomu, že do poslední podoby stanov bylo přidáno ustanovení, které dovoluje, pokud je nutné o určité věci

⁴⁹Tohoto bodu sdružení využilo při založení Místní akční skupiny Sdružení Růže a Impulzního přeshraničního centra.

rozhodnout dříve než je možné svolat schůzi příslušného orgánu, dát hlasovat prostřednictvím elektronické pošty.⁵⁰

5.3 Hospodaření Sdružení Růže

Pravidla pro hospodaření jsou po odsouhlasení valnou hromadou sdružení zanesena do stanov sdružení. Sdružení je samostatnou účetní jednotkou, která účtuje podvojně. Účetním obdobím je kalendářní rok a rada může zadat vedení účetnictví odborně způsobilé fyzické nebo právnické osobě, která garantuje jeho správnost. Sdružení využívá účetní služby. Součástí účetnictví je inventarizace majetku a závazků sdružení, účetní uzávěrka, mzdová agenda, fakturace a archivace účetních dokladů. Příjmy sdružení tvoří členské příspěvky placené podle pravidel schválených valnou hromadou. Tyto činí 10 Kč za rok na jednoho obyvatele obce. Příspěvky jiných právnických osob stanoví valná hromada individuálně (většinou 2000 Kč za rok). Každoročně takto získá sdružení přibližně 250 tis. Kč. Financování činnosti a aktivit sdružení je dále prováděno různými dotačními prostředky podle účelu použití, např. LEADER ČR, LEADER+, Program obnovy venkova, grantové programy Jihočeského kraje, Státní fond životního prostředí, PHARE CBC, INTERREG IIIA Česká republika – Rakousko. Dalšími příjmy jsou dary a příjmy z činnosti vyvíjené v souladu s cíli sdružení (podrobněji viz aktivity a projekty). Majetek sdružení je v podílovém spoluvlastnictví jeho členů a výše podílu se odvozuje od výše souhrnného členského příspěvku každého člena. Za hospodaření s majetkem zodpovídá rada sdružení. Případný přebytek majetku by se při zrušení sdružení rozdělil mezi jeho členy s ohledem na výši odváděných členských příspěvků. Výdaje sdružení odpovídají činnostem sdružení, které budou uvedeny dále. Ve stanovách se uvádí, že prostředky sdružení lze využít na zajištění činnosti a cílů sdružení.⁵¹ Administrativní náklady má sdružení poměrně malé, neboť chod je zčásti zajišťován dobrovolnickou prací lidí.

5.4 Rozvojová strategie Sdružení Růže

Zákon neukládá zájmovému sdružení obcí a právnických osob vypracovat rozvojovou strategii. Sdružení Růže pokládalo od počátku za důležité takový dokument mít, aby bylo možné lépe stanovit prioritní aktivity a čerpat dotace z konkrétních fondů, proto jeho vypracování zadali odborné firmě. Rozvojový dokument mají i pro období 2007-2013. Jedná se o velmi detailní a obsahově rozsáhlý dokument, který analyzuje daný mikroregion z hlediska socioekonomické situace. Pozornost se zaměřuje na občanskou vybavenost, cestovní ruch, podnikatelské prostředí, demografickou situaci, přírodní charakteristiky a technickou a dopravní infrastrukturu. Byla vypracována i SWOT analýza pro jednotlivé oblasti. Ze závěrů tohoto dokumentu vyplývá, že mezi slabé stránky mikroregionu patří nedostatky v oblasti technické a dopravní infrastruktury, službách, podmínkách pro podnikání, síti středního školství, četnosti ordinačních hodin v menších obcích, obchodní síti, sportovních zařízení, vybavení památek a turistických tras doprovodnými službami (informace, půjčovny, ubytovací a stravovací služby), špatný stav některých objektů pro pořádání společenských aktivit, dochází k vysídlování některých oblastí z důvodu nedostatku odpovídajících bytů a pozemků vhodných pro

⁵⁰ Kapitola zpracována dle Stanov Sdružení Růže. Dostupné: http://www.sdruzeniruze.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=500029&id=24719&p1=2119.

⁵¹ Tamtéž a rozhovor s tajemníkem sdružení panem Janem Malíkem.

individuální výstavbu. V oblasti životního prostředí je slabou stránkou neekologické vytápění a opakující se povodňové stavy. Silnými stránkami území je rostoucí počet obyvatel mikroregionu, živá bytová výstavba hlavně v části orientované k Českým Budějovicům, sounáležitost místního obyvatelstva s regionem, absence průmyslu, přítomnost církevních památek, přírodní podmínky, rozsáhlá síť značených turistických tras, zájem o realizaci projektů v oblasti uchování, ochrany a rozvoje venkovského prostředí, koordinovaný systém sběru a třídění odpadu, existující vazby na příhraniční oblasti Rakouska a zejména zájem občanů o rozvoj území.

Na základě uvedených charakteristik byla zformulována **vize rozvoje Sdružení Růže** a pro uskutečnění navrženy **4 hlavní osy** obsahující konkrétní cíle, které budou realizovány jednotlivými opatřeními. V prioritní ose 1 – Kvalitní podmínky pro život v mikroregionu, budou opatření směřovat především k vybavení lokality vhodnými pozemky a objekty pro bydlení, k rozvoji sítě zdravotních a sociálních služeb a ke zkvalitňování občanské vybavenosti. Sem patří i ochrana životního prostředí. V prioritní ose 2 – Rozvoj technické a dopravní infrastruktury, lze nalézt aktivity zaměřené na snižování rizika povodní, na ekologické zacházení s odpady a na zajištění dopravní obslužnosti. Prioritní osa 3 – Rozvoj ekonomických aktivit, zahrnuje např. využití chátrajících objektů, pozemkové úpravy pro rozvoj podnikání, rozvoj lidských zdrojů, podporu zemědělské výroby a zajištění podmínek pro rozvoj cestovního ruchu. V Prioritní ose 4 – Rozvoj spolupráce a vzájemného dialogu, jsou opatření zaměřena na vytvoření vazeb a spolupráce se všemi subjekty, které působí v dané lokalitě, včetně rozvoje přeshraniční spolupráce.⁵²

5.5 Aktivita a projekty Sdružení Růže

Společné aktivity vyvíjely budoucí zakladatelské obce ještě před vlastním ustavením Sdružení Růže. Největší akcí v hodnotě 25 milionů korun bylo vytvoření regionální skládky Růžov. V roce 1998 obce zrealizovaly „Integrovaný projekt rozvoje turistiky v příhraničním regionu“ s dotací 350 tis. Kč, jehož hlavním výstupem byla turistická publikace „Kraj trojí tváře.“ Pořízení videokazety „S Budvarkou na Novohradsko“ bylo dotováno 106 tis. Kč a na projekt „Dosídlení venkova v příhraničním mikroregionu“ bylo získáno 70 tis. Kč. V únoru 1999 byla v St. Martinu podepsána „Partnerská dohoda“ mezi pěti zakládajícími obcemi a šesti obcemi sousedního Horního Waldviertelu v Rakousku, se kterými sdružení spolupracuje dodnes.

Prvními společnými projekty v rámci Sdružení Růže byly v roce 1999 „Rozvojová strategie“ a „Dopravní studie mikroregionu“ v rámci integrovaného projektu Programu obnovy venkova (dále POV), které byly důležité pro další rozvoj a aktivity. Započalo se s každoročně opakovaným projektem „Konzultační, poradenské a informační služby v mikroregionu“, ze kterého je zajišťován provoz kanceláře a služby členům sdružení. V rámci společných projektů „Společně za důstojná místa posledního odpočinku“ v letech 1999 až 2001 bylo opraveno sedmáct zdevastovaných hřbitovů v pohraničních obcích. Důležitým a náročným projektem pod názvem „Příroda a ovzduší nezná hranic“

⁵²Strategie rozvoje mikroregionu Sdružení Růže 2007–2013. Dostupné: http://www.sdruzeniruze.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.aspx?id_org=500029&id_dokumenty=31120.

byla strategie plynofikace obcí dálkovým plynovodem a plošná plynofikace obcí Trhové Sviny – Rejta, Žár, Nové Hrady, Horní Stropnice, dokončená v roce 2005, v celkové hodnotě přes 30 mil. Kč, na který sdružení získalo dotace kolem 15 mil. Kč. V roce 2000 byl zrealizován projekt „Obnova návesních kaplí“, při kterém bylo opraveno 8 kaplí. Významnými projekty roku 2001 v hodnotě 2,5 mil. korun bylo „Budování informačního systému mikroregionu“ a „Rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu“, ze kterého se vybavily informační centra a obecní úřady počítači, technikou, programy VISMO aj. Sdružení v uvedeném roce přispělo i na činnost neziskové organizace Borůvka, poskytující sociální služby, za pomoci dotace z programu „Udržení a rozvoj sociálních služeb mikroregionu“. Z projektů PHARE bylo dotováno setkávání starostů s rakouskými kolegy a byla vyznačena cyklotrasa České Budějovice – Nové Hrady – Rakousko. V roce 2003 sdružení získalo dotaci 750 tis. Kč z POV - LEADER+ „Zkulturněním krajiny si vyrobíme štěpky“. Byl získán traktor a štěpkovač v hodnotě přes 1 mil. Kč. Sdružení zavedlo službu štěpkování pro členy za režijní náklady. V rámci projektu POV – LEADER+ „Rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu“ byly vydány pro propagaci území pohlednice, skládanky a pexesa. V tomto roce započalo každoroční dofinancování schodku LSPP a příspěvky na činnost neziskových organizací Borůvka a Nazaret v Borovanech a Domeček v Trhových Svinech.

Rok 2004 se stal přelomovým, neboť Sdružení Růže připravilo založení Místní akční skupiny a Přeshraniční impulzního centra (viz samostatné kapitoly dále). Od tohoto roku začali členové sdružení čerpat z pětimilionového projektu LEADER ČR „Cesta 5 K“, který podala MAS. Dále byly získány dotace z POV - LEADER „Životodárné dědictví“ ve výši 600 tis. Kč a na rozvoj cestovního ruchu v dotačním titulu stejného názvu čtvrt milionu korun v POV – LEADER+. V tomto roce se začalo i s realizací významného projektu „Třídění odpadů v mikroregionech Sdružení Růže a Vitorazská“ z programu PHARE CBC, který v dalších letech umožnil pořídit kontejnery na třídění odpadu v obcích a svozové auto v hodnotě 9,6 mil. Kč. Celkové dotace na tuto akci činily 6,6 mil. Kč. Trvalým ziskem tohoto projektu je skutečnost, že zapojené obce zajišťují od roku 2006 separaci tuhých komunálních odpadů (papír, sklo a PET láhve) za náklady ve výši 10 Kč na 1 občana za rok. V roce 2005 získalo sdružení v rámci projektu LEADER ČR „Budme spolu“ dotaci ve výši 1 mil. Kč na pořízení velkokapacitního stanu a tlumočnického zařízení. Tento majetek sdružení samo využívá a navíc půjčuje na nejrůznější akce, tímto je zdrojem trvalých příjmů sdružení. V roce 2007 a 2008 bylo v POV „Oprava drobných sakrálních staveb v obcích“ opraveno 11 kaplí, socha a 25 křížů a pomníků s celkovou dotací téměř 1 mil. Kč. Tento projekt pokračuje i v roce 2009 s rozpočtem 2 mil. Kč pro cca 20 sakrálních objektů. Výčet zrealizovaných projektů není celý, velký počet rozsahem menších, pro rozvoj mikroregionu neméně důležitých projektů by mohl pokračovat, ale pro zhodnocení rozsahu a povahy činnosti sdružení je dostačující ukázkou. Celkově zrealizovalo Sdružení Růže přes 60 projektů v hodnotě cca 60 mil. Kč a získalo dotace ve výši 34 mil. Kč.

Uvedené zrealizované a podpořené projekty doplňuje řada dalších prospěšných aktivit Sdružení Růže. Významnou akcí pro celý region byla organizace sponzorského nákupu sanitního vozu rychlé záchranné služby Trhové Sviny. Sdružení poskytuje poradenské

služby pro obce, právnické osoby i občany. Tradicí se stalo pravidelné pořádání soutěžních cyklistických „Jízd pro Růži“ vedoucích přes obce mikroregionu, které jsou zároveň i propagací sdružení. Významnou aktivitou v oblasti využívání volného času je značení cyklotras a vydávání jejich map a dalších informačních materiálů, které slouží občanům i turistům. Mezi občany členských obcí jsou organizována místní fotbalová utkání. Sdružení vydává regionální kulturní kalendář. Sdružení Růže se rovněž podílí na zajišťování různých kulturních akcí, např. podporuje mezinárodní hudební festival dechových hudeb Karla Valdaufa v Trhových Svinech. Ve spolupráci s Novohradskou občanskou společností vydalo sdružení katalog nevyužívaných budov mikroregionu a společně s novohradským klášterem podporuje tradiční řemesla, např. kovářství, truhlářství, keramickou výrobu. Sdružení poskytovalo každoročně příspěvek Klubu přátel hudby (KPH). Ovšem pro přetrvávající problémy s nepřehledností a časovou prodlevou s vyúčtováním ze strany KPH sdružení v této podpoře nepokračuje. Důležitou aktivitou sdružení bylo založení Místní akční skupiny Sdružení Růže a vytvoření Přeshraničního impulzního centra s cílem zapojit do spolupráce další subjekty v území a čerpat finanční prostředky z jiných zdrojů.⁵³

5.6 Místní akční skupina Sdružení Růže

Místní akční skupina (dále MAS) byla založena v roce 2004 z iniciativy Sdružení Růže. Je právnickou osobou ve formě občanského sdružení se sídlem v Horní Stropnici. Má 28 členů a je složena ze šesti zástupců samosprávy, to jsou starostové nebo místostarostové obcí mikroregionu, a dvaadvaceti dalších osob z neziskových organizací, podnikatelů, zemědělců a jednotlivých občanů mikroregionu se společnými zájmy. Zástupci veřejné sféry tvoří maximálně polovinu MAS. Jejimi orgány jsou valná hromada, výbor, revizní komise a výběrová komise. Vrcholným orgánem je valná hromada, která rozhoduje a schvaluje nadpoloviční většinou členů MAS. Pětičlenný výbor rozhoduje ve všech věcech, které nepatří do působnosti valné hromady, zejména odpovídá za přípravu a realizaci Strategického plánu LEADER a přijímá a vylučuje členy MAS. Předseda zastupuje MAS navenek a jedná jeho jménem, řídí práci výboru. Revizní komise provádí revizi hospodaření MAS a vykonává dozor nad realizací strategického plánu. Nejméně pětičlenná výběrová komise provádí výběr projektů podle pravidel stanovených ve strategickém plánu. Důležitou funkcí je manažer, který vede administrativu MAS, zpracovává výroční zprávy, zajišťuje hospodaření MAS a administraci projektů v programech LEADER. Majetek MAS tvoří zejména režijní příspěvky z programů LEADER, dary a výtěžek z publikační a přednáškové činnosti. Členské příspěvky nejsou stanoveny. Je dohodnuto, že příjemce dotace z ní odvede MAS 6%. Tím se předejde nespokojenosti těch, kteří by dotaci nezískali, a kteří by i přesto měli poplatky odvádět. Majetku je možno užít pouze k podpoře činnosti MAS a programů směřujících k obnově a rozvoji regionu. Hlavními cíli MAS je realizovat společné strategie, pečovat o kulturní a hospodářský rozvoj regionu, sloužit k vytváření podmínek pro nejširší spolupráci při obnově a rozvoji regionu, propagovat obnovu venkova, účastnit se evropské spolupráce při obnově venkova a vytvářet sítě regionálních partnerství. Mezi nejdůležitější projekty MAS patří podpora podnikatelů (např. zprovoznění truhlářské dílny, podpora chovu koz a výroby kozích produktů),

⁵³ Kapitola zpracována na základě rozhovoru s tajemníkem panem Janem Malíkem a poskytnutých materiálů zpracovaných k 10. výročí založení mikroregionu Sdružení Růže.

oprava kulturních zařízení, vybudování dětských hřišť a mateřských center, vybudování sportovišť, revitalizace veřejných prostranství, organizace novohradských letních akademických kurzů, přednášková činnost, podpora společenských akcí (např. dětské karnevaly, masopusty, setkání rodáků), podpora křesťanské poutní tradice, vybudování sportovního areálu aj. Celkově bylo čerpáno na přibližně 50 projektů z programů LEADER+ a LEADER ČR 22,5 milionu korun.⁵⁴ Je vidět, že cíle získat další subjekty pro efektivnější rozvoj spolupráce a jejich prostřednictvím získat prostředky na rozvoj mikroregionu, bylo dosaženo.

5.7 Impulzní přeshraniční centrum Sdružení Růže

Impulzní přeshraniční centrum Sdružení Růže (dále jen IPC) vzniklo z iniciativy představitelů Sdružení Růže v lednu roku 2004 za podpory fondu PHARE CBC, určeným na podporu a rozvíjení přeshraniční spolupráce. Sídlo centra je v Nových Hradech, které sousedí s Rakouskem. Partnerem na rakouské straně je GIZ⁵⁵ Region Weitra, mikroregion v jižní části gmündského okresu, sdružující 6 obcí. Cílem IPC je zmírnit periferní charakter příhraniční oblasti, oživit cestovní ruch, podpořit koordinaci přeshraničních aktivit podnikatelů a partnerství občanů obcí Sdružení Růže a rakouského mikroregionu.

Pro činnost IPC je důležitá funkce manažera a zástupce adekvátně jazykově vybaveného. Jazykovou bariéru při jednáních pomáhá překonávat zmíněné tlumočnické zařízení. IPC je prostředníkem pro navazování kontaktů, pomáhá vyhledávat vhodné zahraniční partnery, organizace či fyzické osoby, kteří mají zájem o společné aktivity. Dále organizuje kulturní a společenské akce přeshraničního charakteru a zajišťuje informace o dění na obou stranách hranice. Konkrétními projekty bylo např. řezbářské sympozium, sportovní utkání mezi českými a rakouskými týmy, hasičskými sbory, akce mysliveckých svazů a pěveckých sborů. Centrum podporuje výuku německého jazyka na školách, vydalo např. dvojjazyčné pexeso a organizuje letní výměnné pobyty dětí. Pro ženy podnikatelky IPC zorganizovalo konferenci „Ženy v hospodářství“ pro podporu přeshraničního podnikání. Pro další podnikatele se organizují exkurze v podnicích, setkávají se případní zájemci o spolupráci s odborníky a odpovědnými pracovníky. Představitelé obou partnerských center společně prezentují svou oblast na veletrzích cestovního ruchu. K tomu byly vytvořeny mapy obou lokalit a vyznačení turistických stezek a dalších zajímavostí. V roce 2006 proběhla např. i společná oslava otevření turistického přechodu Šejby-Harbach v roce 2006. Kromě zrealizovaných projektů a aktivit se IPC podílí na vyjednávání o projektu propojení komunikace, včetně přechodu, mezi Českými Budějovicemi, Novými Hradky, Zwettlem a St. Pöltenem. Tento byl zařazen mezi priority Jihočeského kraje i Dolního Rakouska.⁵⁶

Prostřednictvím IPC je rozvíjena spolupráce v rámci euroregionů. IPS Sdružení Růže je součástí struktury Euroregionu Silva Nortica. Dalšími orgány, kromě IPC, jsou valná hromada, výbor, předsednictvo, sekretariáty a pracovní skupiny. Členy tohoto uskupení

⁵⁴ Materiály MAS Sdružení Růže. Dostupné:

http://mas.sdruzeniruhe.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=100135&id=13150 a

http://mas.sdruzeniruhe.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=100135&id_ktg=3738&p1=5874.

⁵⁵ GIZ je označení pro rakouská přeshraniční centra.

⁵⁶ Impulzní přeshraniční centrum. Dostupné: <http://ipc.sdruzeniruhe.cz/>.

jsou některé obce Sdružení Růže. Nové Hrady, Trhové Sviny, Horní Stropnice, Ledenice a Olešnice mohou přihlásit své projekty do Fondu malých projektů. Jedná se o malé projekty neinvestičního charakteru, např. přeshraniční infrastruktura, životní prostředí, hospodářská spolupráce, lidské zdroje. Tyto jsou součástí programů na podporu evropské územní spolupráce. Podmínkou účasti v programech je partner z rakouské strany, což uvedené obce splňují.⁵⁷

⁵⁷ Euroregion Silva Nortica. Dostupné: <http://www.silvanortica.com/cz>.

6. Závěr

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na analýzu existujících forem horizontální spolupráce obcí a jejich reálné využití v praxi. Zjistila jsem, že současná česká i evropská legislativa poskytuje obcím široký prostor pro rozvíjení spolupráce. Obce si mohou zvolit vhodnou formu podle cíle, účelu, doby i zapojení subjektů spolupráce. Záleží tak pouze na představitelích obcí, jakým způsobem jich využijí, a jakou iniciativu a ochotu vyvíjí zúčastněné subjekty. Jako pozitivní vidím zejména fakt, že spolupráce je vymezována „zdola“, samotnými představiteli obcí, neboť tito nejlépe znají situaci a problémy daného území.

Vybrané zájmové sdružení obcí a právnických osob zapojené v mikroregionu Sdružení Růže je ukázkou, jak lze současnou legislativu využít pro širokou a výhodnou spolupráci nejrůznějších subjektů daného území a získat finanční prostředky z různých zdrojů. Sdružení má vypracovanou Rozvojovou strategii a její cíle se snaží realizovat prostřednictvím mnoha projektů a rozvíjením aktivit, aby se zkvalitnil život obyvatel v tomto periferním mikroregionu. Členové sdružení našli prostor pro rozvíjení spolupráce např. v rozvoji cestovního ruchu, neboť na území mikroregionu je mnoho přírodních a kulturních památek. Dále řeší existující problémy např. v nedostatečné vybavenosti obcí, opravě staveb, budov i poškozených památek, při separaci odpadů a zlepšení životního prostředí. Činnost sdružení řeší i využívání volného času rozvíjením aktivit v oblasti kulturního a sportovního vyžití. Nástrojem efektivnosti je zde hlavně společný a koordinovaný postup při rozhodování o prioritách činnosti a podávaných projektech. Tyto jsou vždy v souladu s cíli Rozvojové strategie. Tuto považuji, stejně jako povinné stanovy s přesně vymezenými pravidly spolupráce a fungování sdružení, za velmi důležitou, neboť nemůže docházet k nahodilým a nevhodným aktivitám. Především se zbytečně vynaloženým prostředkům na projekt, který nijak výrazně nezlepší život obyvatel nebo nepatří k prioritám. Shrme-li v této souvislosti projekty a aktivity sdružení, můžeme vidět, že se jejich realizací cíle sdružení plní.

Práce také ukázala, že pro efektivní rozvíjení spolupráce při rozvoji území a získávání dalších finančních prostředků je vhodné využít iniciativy a možností podnikatelů, neziskových organizací a občanů zájmového území. Proto sdružení iniciovalo založení Místní akční skupiny pracující metodou LEADER, která má možnost získat dotace z dalších zdrojů. Hlavní předností je zde propojení veřejné a soukromé sféry. Blízkosti hranice s Rakouskem využilo sdružení k založení Impulzního přeshraničního centra pro rozvoj spolupráce a výměny zkušeností s rakouskou stranou. Vyvíjenou činností vznikají partnerské vztahy a další možnost získávání finančních prostředků.

Z výše uvedených skutečností je vidět, že vybrané sdružení se všestranně snaží zlepšit podmínky života obyvatel daného území. Výsledky spolupráce určitě přispěly k řešení některých typických problémů malých a příhraničních obcí ve zvoleném mikroregionu. Zároveň ale z práce vyplývá, že jedna zvolená forma spolupráce je pro komplexní rozvoj území nedostačující a potřebám zcela neodpovídá. V určitém okamžiku se musí zvolit forma další, rozvíjející tu předchozí. Nabízí se tedy otázka, jestli by nebylo možné vhodně upravit legislativu, např. rozšířením kompetencí stávajících sdružení a svazků obcí, při dodržení určitých podmínek nebo vytvořit novou formu pro územní

spolupráci, která by mohla v sobě zahrnovat více možností pro obce. Nově vymezená forma by měla být samozřejmě pro obce nějakým způsobem motivující, zejména pro spolupráci dlouhodobější. Spolupracující obce by měly mít zajištěnou podporu od státu, aby nemusely spoléhat jen na získané dotace, kvůli kterým jsou různé svazky a sdružení z velké části zakládány. Podáním projektu ještě nevzniká právní nárok na tyto prostředky. A navíc, při stoupajícím počtu žadatelů o dotace bude finančních prostředků takto získaných stále méně. Budoucnost si řešení této situace určitě bude vyžadovat.

7. Seznam literatury

- ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., LUHANOVÁ, M. *Politika v regionálním rozvoji*. 1. vydání. Praha: ČZU v Praze, PEF, KHV, 2004. 164 s. ISBN 80-213-1157-6.
- ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. Praha: ČZU v Praze, PEF, 2007. 124 s. ISBN 978-80-213-1626-3.
- ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. 1. vydání. Praha: Alfa Nakladatelství, s.r.o., 2008. 165 s. ISBN 978-80-87197-00-4.
- Dokumenty Sdružení Růže*. Dostupné:
http://www.sdruzeniruze.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=500029&id=24719&p1=2119 – 7. 3. 09,
http://www.sdruzeniruze.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=500029&id=3305&p1=2119 – 25. 2. 09,
http://www.sdruzeniruze.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.aspx?id_org=500029&id_dokumenty=31120 – 11. 3. 09 a
http://www.sdruzeniruze.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.aspx?id_org=500029&id_dokumenty=31127 – 24. 2. 09.
- FRUMAROVÁ, Kateřina. *Formy spolupráce obcí podle zákona o obcích*. In *Veřejná správa* 38/2002. Dostupné:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2002/0038/konzult.html> - 18.11.08.
- FRUMAROVÁ, Kateřina. *Formy spolupráce obcí podle zákona o obcích*. In *Veřejná správa* 39/2002. Dostupné:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2002/0039/konzult.html> - 18.11.08.
- GALVASOVÁ, Iva a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 1. vydání. Brno: Georgetown, spol. s r.o., 2007. 140 s. ISBN 80-251-20-9.
- Impulzní přeshraniční centrum*. Dostupné:
http://ipc.sdruzeniruze.cz/vismo/dokumenty2.asp?u=100120&id_org=100120&id=9063&p1=2215 – 12. 3. 09 a
http://ipc.sdruzeniruze.cz/vismo/zobraz_dok.asp?u=100120&id_org=100120&id_ktg=2605&p1=3360 – 12. 3. 09.
- KALA, V., PŘIKRYL, J., VRANÝ, J.: *Správa a samospráva obce*. 1. vydání. Praha: Naše vojsko, 1992. 112 s. ISBN 80-206-0237-2.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou po 1. 1. 2003*. Praha: Linde a.s., 2003. 237 s. ISBN 80-7201-403-X.
- MAŘÍKOVÁ, Pavlína. *Malé obce – sociologický pohled*. In *Obec a finance* 1/2005. Dostupné: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6169068> – 12. 2. 09.
- MATES, Pavel, WOKOUN, René a kol. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Prospektum spol. s r.o., 2001. 200 s. ISBN 80-7175-100-6.
- Města a obce*. Dostupné: <http://mesta.obce.cz/zsu/> - 1. 2. 09.
- Místní akční skupina*. Dostupné:
http://mas.sdruzeniruze.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=100135&id=13150 - 11. 3. 09 a
http://mas.sdruzeniruze.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=100135&id_ktg=3738&p1=5874 – 11. 3. 09.
- NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony*. 1. vydání. Praha: VŠ finanční a správní, o.p.s., 2007. 76 s. ISBN 987-80-86754-78-9.
- Obec Benešov nad Černou*. Dostupné:
<http://www.ckrumlov.info/docs/cz/kpr73.xml#id421> – 4. 3. 09.

Obec Dolní Dvořiště. Dostupné:

http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/obce/i_doldvo.htm - 4.3.09.

Obec Malonty. Dostupné:

<http://www.obecmalonty.cz/index.php?nid=6380&lid=CZ&oid=991915> – 4. 3. 09.

Obec Pohorská Ves. Dostupné:

http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/obce/i_pohors.htm - 4.3.09.

Silva Nortica. Dostupné: <http://www.silvanortica.com/cz/?clanek=2> – 12. 3. 09 a

<http://www.silvanortica.com/cz/?clanek=45> – 12. 3. 09.

Strukturální fondy. Dostupné: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/sapard-24.2.09>.

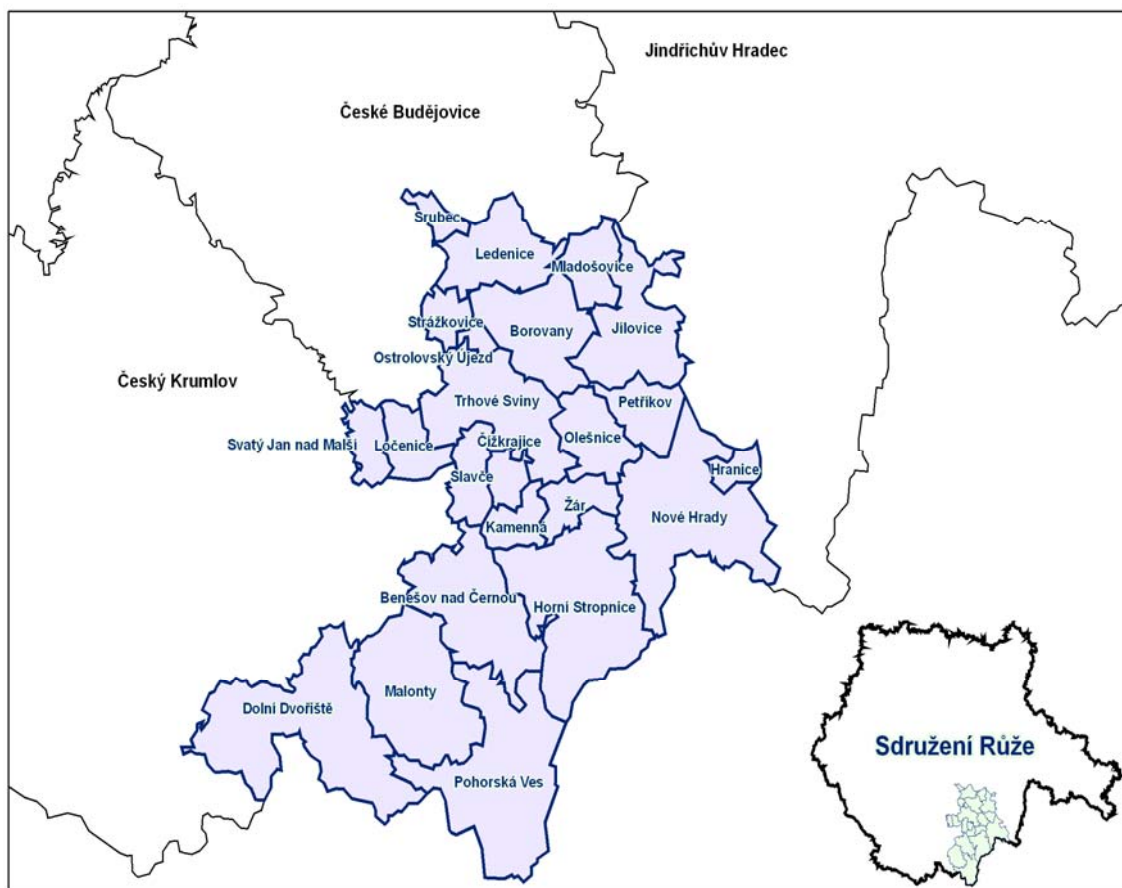
Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon.

8. Přílohy

Příloha č. 1: Území mikroregionu Sdružení Růže

Zdroj: Strategie rozvoje mikroregionu Sdružení Růže 2007 – 2013

Příloha č. 2: Souhrn cílů a opatření rozvojové strategie mikroregionu Sdružení Růže

Prioritní osa 1: Kvalitní podmínky pro život v mikroregionu
Cíl 1.1 Zajistit kvalitní podmínky pro bydlení v mikroregionu
Opatření 1.1.1 Vybavení území mikroregionu vhodnými pozemky a objekty pro bydlení
Opatření 1.1.2 Obnova, údržba a další rozvoj bytového a domovního fondu
Cíl 1.2 Zajistit kvalitní občanskou vybavenost území mikroregionu a posilovat sounáležitost obyvatel s územím mikroregionu
Opatření 1.2.1 Rozvoj a optimalizace sítě zdravotnických s sociálních služeb
Opatření 1.2.2 Rozvoj a optimalizace sítě vzdělávání včetně rozvoje celoživotního učení
Opatření 1.2.3 Rozvoj a zkvalitňování dalších služeb občanské vybavenosti v území mikroregionu
Opatření 1.2.4 Rozvoj vybavení a služeb pro trávení volného času, sportovní, kulturní a společenské aktivity místních občanů i návštěvníků mikroregionu
Opatření 1.2.5 Podpora spolkového života včetně sociální integrace v obcích a mikroregionu
Cíl 1.3 Zajistit ochranu a využívání zdejší cenné krajiny v souladu s principy udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí
Opatření 1.3.1 Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie
Opatření 1.3.2 Zajištění ochrany přírodního dědictví a významných území, včetně vytváření společných struktur a podpora spolupráce vedoucí k zajištění ochrany přírodního prostředí a krajiny v mikroregionu
Cíl 1.4 Uchovat, chránit a vylepšovat venkovský ráz krajiny, dědictví a hodnoty venkova
Opatření 1.4.1 Obnova a další zlepšování venkovského vzhledu obcí, podpora regenerace urbanizované krajiny
Opatření 1.4.2 Ochrana, uchování a rozvoj kulturního a historického dědictví venkova
Prioritní osa 2: Rozvoj technické a dopravní infrastruktury
Cíl 2.1 Rozvíjet technickou infrastrukturu v mikroregionu
Opatření 2.1.1 Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní
Opatření 2.1.2 Zlepšování informační a komunikační infrastruktury v mikroregionu
Opatření 2.1.3 Rozvoj infrastruktury pro energetiku, nakládání s odpady a ekologicky šetrná řešení
Cíl 2.2 Rozvíjet a zkvalitňovat dopravní infrastrukturu a obslužnost území
Opatření 2.2.1 Zajištění kvalitní a bezpečné dopravní dostupnosti všech částí území mikroregionu
Opatření 2.2.2 Zajištění a rozvoj dopravní obslužnosti odpovídající potřebám území mikroregionu
Opatření 2.2.3 Rozvoj forem dopravy alternativních a komplementárních k silniční dopravě
Prioritní osa 3: Rozvoj ekonomických aktivit
Cíl 3.1 Zajistit podmínky pro rozvoj podnikání v regionu
Opatření 3.1.1 Příprava ploch pro rozvoj podnikání, pozemkové úpravy v území a podpora činnosti malého a středního podnikání včetně rozvoje vzájemné spolupráce a kooperace
Opatření 3.1.2 Využití přirozeného potenciálu území pro rozvoj řemeslné výroby

Opatření 3.1.3 Využití nevyužitých a chátrajících budov a areálů v území
Opatření 3.1.4 Podpora inovačního podnikání, vědy a výzkumu v území
Opatření 3.1.5 Rozvoj lidských zdrojů pro zvýšení ekonomické výkonnosti
Cíl 3.2 Zajistit podmínky pro uchování a rozvoj podnikání spojeného s využitím krajiny
Opatření 3.2.1 Podpora činnosti a spolupráce zemědělských producentů v území
Opatření 3.2.2 Diverzifikace zemědělské činnosti a podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství v mikroregionu
Cíl 3.3 Zajistit podmínky pro rozvoj cestovního ruchu
Opatření 3.3.1 Rozvoj a zkvalitňování ubytovacích a stravovacích kapacit a doprovodné turistické infrastruktury
Opatření 3.3.2 Rozvoj služeb a produktů cestovního ruchu odpovídajících tradicím a potenciálu území mikroregionu
Opatření 3.3.3 Vytváření podmínek včetně funkčních struktur pro koordinovaný rozvoj a propagaci cestovního ruchu v území
Prioritní osa 4: Rozvoj spolupráce a vzájemného dialogu
Cíl 4.1 Rozvíjet spolupráci uvnitř mikroregionu a s okolními regiony
Opatření 4.1.1 Rozvoj a podpora činnosti společných struktur a organizací v rámci mikroregionu
Opatření 4.1.2 Rozvoj přeshraniční spolupráce
Cíl 4.2 Rozvíjet veřejný dialog s cílem zajistit koordinovaný rozvoj území v souladu s potřebami jeho obyvatel a zde působících subjektů
Opatření 4.2.1 Zvyšování informovanosti obyvatel území a zde působících subjektů a rozvíjení veřejného dialogu napříč územím mikroregionu

Zdroj: Strategie rozvoje mikroregionu Sdružení Růže 2007 – 2013